

การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
OCCUPATIONAL TRAINING FOR PRISONERS
IN CENTRAL CORRECTION INSTITUTION

โดย
นางสาวสุชาดา เทียมธรรม

การศึกษาด้วยตนเองนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2549

การศึกษาด้วยตนเอง การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
Occupational Training for Prisoners in Central Correction Institution
ชื่อนักศึกษา นางสาวสุชาดา เทียมธรรม
รหัสประจำตัว 484042
สาขาวิชา การบริหารสังคม
ปีการศึกษา 2549

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้
การศึกษาด้วยตนเองฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2549

_____ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบการศึกษาด้วยตนเอง

_____ อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล)

_____ กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ขัตติยา กรรณสูต)

_____ กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐษา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

_____ กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เสาวนิจ นิจอันทชัย)

_____ กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ภูงศ์ เสนานุช)

_____ กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อารีนา เลิศแสนพร)

การศึกษาด้วยตนเอง การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
Occupational Training for Prisoners in Central Correction Institution
ชื่อนักศึกษา นางสาวสุชาดา เทียมธรรม
รหัสประจำตัว 484042
สาขาวิชา การบริหารสังคม
ปีการศึกษา 2549

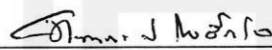
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้
การศึกษาด้วยตนเองฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2549

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

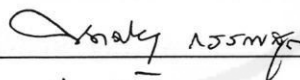
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบการศึกษาด้วยตนเอง

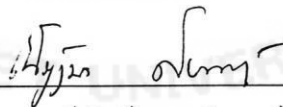
อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จัตติยา กรรณสูต)

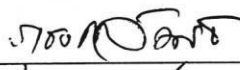
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐษา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เสาวนิจ นิจอนันต์ชัย)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กฤษณ์ เสนานุช)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อารีนา เลิศแสนพร)

การศึกษาด้วยตนเอง	การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง Occupational Training for Prisoners in Central Correction Institution
ชื่อนักศึกษา	นางสาวสุชาดา เทียมธรรม
รหัสประจำตัว	484042
สาขาวิชา	การบริหารสังคม
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ 3) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคใน การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง 4) เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง จำนวน 20 คน และผู้ต้องขังที่รับการฝึกวิชาชีพจำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง และแบบสอบถามสำหรับผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

(1) การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ผลการศึกษาการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.10 การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.25 การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.65 และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างฝึกวิชาชีพอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 2.50

(2) ความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางอยู่ในระดับ ปานกลางมีค่าเฉลี่ย 1.97 ความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านเจ้าหน้าที่ต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 1.93 ความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านสถานที่ต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 1.78

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านวัสดุอุปกรณ์ต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 1.69

(3) ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

เจ้าหน้าที่ที่เป็นครูฝึกมีจำนวนน้อยไม่ได้สัดส่วนกับผู้เข้ารับการศึกษา การให้ครูผู้สอนจากหน่วยงานภายนอก มีปัญหาเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและปัญหาผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย ปัญหางบประมาณในการฝึกวิชาชีพที่มีอย่างจำกัด

(4) แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

ด้านการฝึกที่จัดให้ผู้ต้องขัง ควรมีการปรับปรุงสาขาวิชาชีพให้มากขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เลือกตามความถนัด และความต้องการของผู้ต้องขังเองจะทำให้ผู้ต้องขังมีความตั้งใจฝึกวิชาชีพมากขึ้น ด้านเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการดูแล ควบคุมการฝึกวิชาชีพควรมีเวลาให้กับผู้ต้องขังมากขึ้นเพื่อสามารถควบคุมดูแลให้ทราบปัญหาที่แท้จริงของระบบการฝึกวิชาชีพ ควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถจากหน่วยงานต่าง ๆ และควรประเมินผลการฝึกวิชาชีพเป็นระยะ เพื่อจะได้ปรับปรุงคุณภาพของงานและความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้ต้องขัง

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเกิดจากความกรุณาช่วยเหลือจากท่านอาจารย์ที่เคารพทุกท่าน โดยเฉพาะอาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะ ให้กำลังใจผู้ศึกษา ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษานสำเร็จด้วย ความสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทุกท่านที่ สละเวลามาเป็นกรรมการพิจารณาการศึกษาด้วยตนเอง และคณาจารย์ทุกท่านที่ ประสิทธิประสาทวิชาความรู้แก่ผู้ศึกษา ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่ให้การสนับสนุนและอนุญาตให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต รุ่น 13 ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจ และแนะนำด้วยความจริงใจเสมอมา และท้ายที่สุดผู้ศึกษาขอขอบคุณดีอันเกิดจากการศึกษานี้แก่คุณพ่อเกษม คุณแม่ปราณี เทียมธรรม ที่ได้อบรมเลี้ยงดู และให้การสนับสนุนแก่บุตรมาโดยตลอด ขอขอบคุณ คุณวิรุจน์ พงษ์ไพโรจน์ ที่ช่วยเก็บข้อมูลและให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและดำเนินการศึกษานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุชาดา เทียมธรรม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญ.....	(4)
สารบัญตาราง.....	(6)
สารบัญแผนภูมิ.....	(7)
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.4 นิยามศัพท์.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง.....	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง.....	11
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	22
2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
2.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	27
3. ระเบียบวิธีการศึกษา	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	29
3.3 วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	30
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการศึกษา	
4.1 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่.....	34
4.2 ข้อมูลการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพของเจ้าหน้าที่.....	36
4.3 ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพของเจ้าหน้าที่.....	42
4.4 ข้อเสนอแนะการฝึกวิชาชีพของเจ้าหน้าที่.....	42
4.5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องขัง.....	44
4.6 ความพึงพอใจต่อการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง.....	48
4.7 ความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง.....	54
4.8 ปัญหาอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง.....	56
4.9 ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง	57
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	62
5.2 การอภิปราย.....	66
5.3 ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา.....	68
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก	
ผนวก ก. ข้อมูลทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง.....	74
ผนวก ข. แบบสอบถามเจ้าหน้าที่.....	80
ผนวก ค. แบบสอบถามผู้ต้องขัง.....	84
ประวัติผู้เขียน.....	88

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่.....	35
4.2 จำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง.....	39
4.3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องขัง.....	45
4.4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขัง ในการฝึกวิชาชีพด้านการฝึก.....	49
4.5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขัง ในการฝึกวิชาชีพด้านเจ้าหน้าที่.....	51
4.6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขัง ในการฝึกวิชาชีพด้านสถานที่.....	53
4.7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขัง ในการฝึกวิชาชีพด้านวัสดุอุปกรณ์.....	54
4.8 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง.....	55
4.9 สรุปผลการศึกษาการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง.....	58
4.10 สรุปผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการฝึกวิชาชีพ ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง.....	58
4.11 สรุปผลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถาน บำบัดพิเศษกลางของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง.....	59
4.12 สรุปผลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังใน ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง.....	60

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	28

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมของผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นสังคมที่มีความซับซ้อน มีความแตกต่างจากสังคมโดยทั่วไป มีลักษณะเฉพาะทั้งวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ หรือพฤติกรรม สังคมของผู้ต้องขังประกอบด้วย ผู้ต้องขังจำนวนเป็นร้อยเป็นพันมาอยู่รวมกันในสถานที่เดียวกัน กินด้วยกันทำงานด้วยกัน อาศัยอยู่สถานที่เดียวกันเป็นเวลานาน วัฒนธรรมของผู้ต้องขังจะมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังตั้งแต่แรกเข้าเรือนจำไปจนถึงเมื่อพ้นโทษกลับเข้าสู่สังคมภายนอก ในการที่ผู้ต้องขังอยู่รวมกันเป็นเวลานาน ทำให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมและแบบแผนความประพฤติที่ต่อต้านสังคมให้แก่กันได้ เป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ที่จะต้องให้การอบรมแก้ไขผู้ต้องขังเหล่านี้ให้กับสู่สังคมโดยไม่เกิดปัญหาแก่ชุมชนต่อไป

สังคมไทยมักมีทัศนคติที่มองผู้พ้นโทษว่าเป็นคนจี้คุก จี้อะไร น่ารังเกียจ มักจะไม่ยอมรับ ถึงแม้ว่าผู้พ้นโทษจะชดใช้ความผิดที่ได้กระทำครบถ้วนตามคำสั่งศาลแล้วก็ตาม การไม่ยอมรับทำให้การดำรงชีวิตของผู้พ้นโทษได้รับความลำบาก ไม่มีงานทำ ได้รับความรังเกียจ ไม่ได้รับการจ้างงาน ไม่มีเงินใช้ ย่อมจะก่อให้เกิดความบีบคั้นมีความกดดันให้ผู้พ้นโทษประกอบอาชญากรรม กระทำผิดซ้ำ ต้องถูกจับกุมสร้างปัญหาแก่สังคมดังปรากฏตามสื่อสารมวลชนอยู่เป็นประจำ

ผู้ต้องขังเมื่อได้รับการตัดสินจากศาลให้ต้องรับโทษตามความผิดแล้ว ในกระบวนการราชทัณฑ์จะต้องจัดจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อประโยชน์ในด้านความมั่นคง ด้านการฝึกอาชีพ ด้านการอบรมแก้ไข

ผู้ต้องขังเมื่ออยู่รวมกันภายในสังคม เรือนจำ หรือสังคมผู้ต้องขัง มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ถูกจำกัดอิสรภาพ ภายใต้กฎเกณฑ์ต่างๆ ความจำเจ ซ้ำซากของบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและชีวิตประจำวันในโลกแคบ ๆ ซึ่งต้องทนอยู่เป็นเดือนเป็นปี หรือหลาย ๆ ปี ห่างไกลจากญาติพี่น้อง ห่างไกลจากครอบครัว ย่อมทำให้ผู้ต้องขังเกิดความหงอยเหงา เศร้าสร้อย ว้าเหว่ เกรี้ยวจืด หรือแม้แต่เกลียดชังและเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นลำดับจากอดีตซึ่งเป็นเพียงแต่การลงโทษเพื่อการแก้แค้น ในระบบการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน หรือเป็นการโต้ตอบด้วยการลงโทษให้ได้รับเทียบเท่ากับการกระทำผิดที่ได้กระทำมาซึ่งในปัจจุบันทางกรมราชทัณฑ์ มีอำนาจหน้าที่ที่จะปฏิบัติกับ ผู้ต้องขังตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งมีโทษทั้งการควบคุม กักกัน กักขัง จำคุก และโทษประหารชีวิตตามขั้นตอนของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยการลงโทษดังกล่าว มี การเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากจากการลงโทษเพื่อการแก้แค้นเป็นการลงโทษเพื่อหาทางแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ให้

กลับตนเป็นคนดีเพื่อกลับเข้าสู่สังคมอย่างปกติสุข ซึ่งการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในปัจจุบันทางกรมราชทัณฑ์ได้มีการปรับปรุงงานให้มีความเป็นปัจจุบัน โดยเน้นที่จะปฏิบัติด้วยวิธีการควบคุมเพื่อการลงโทษต่อผู้ต้องขังมิให้หลบหนีออกจากที่คุมขัง ซึ่งในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ ได้กำหนดภารกิจขึ้นเพื่อจะได้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังไปในทิศทางเดียวกันอย่างมี ประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสากล ซึ่งภารกิจของ กรมราชทัณฑ์ที่สำคัญประกอบด้วย

1. ด้านการควบคุมผู้ต้องขัง ได้มีการปรับปรุงและออกแบบเรือนจำที่สร้างขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับกำหนดโทษ พฤติกรรมและประเภทของผู้ต้องขัง อาทิ เรือนจำความมั่นคงสูงสำหรับผู้ต้องขังโทษสูง ความประพฤติก้าวร้าว เรือนจำความมั่นคงต่ำสำหรับผู้มีความประพฤติดี ทักษะสถานบำบัดพิเศษสำหรับผู้ติดยาเสพติด ทักษะสถานวัยหนุ่ม ทักษะสถานหญิงเป็นต้น นอกจากนี้ได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ เข้ามาใช้เพื่อเสริมการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย เพื่อให้ระบบการควบคุมผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังมี การย้ายเรือนจำที่อยู่ในเขต ชุมชนให้ออกไปอยู่นอกเมือง เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นไปอย่างเหมาะสม และสอดคล้องเป็นไปตามหลักอาชญาวิทยาและ ทักษะวิทยา

2. ด้านการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เพื่อให้กลับประพฤติตนเป็นคนดีภายหลังพ้นโทษ โดยเน้นในเรื่องของการให้การศึกษา ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ การฝึกวิชาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนการอบรมทางด้านจิตใจให้เป็นผู้ที่รู้จัก รู้ชอบด้วยการอบรมด้านศีลธรรมจรรยา และการบำเพ็ญจิตภาวนา

3. ด้านการเตรียมผู้ต้องขังก่อนการปลดปล่อย กรมราชทัณฑ์ได้ให้การอบรมอย่างเข้มข้น ทั้งการให้อาชีพ การอบรมศีลธรรม การหางานให้ทำ และแนะนำแนวทางการดำเนินชีวิต

4. ด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในชุมชน กรมราชทัณฑ์ได้ส่งเสริมโดยการอนุญาตให้ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี ให้ออกมาใช้ชีวิตภายนอกก่อนพ้นกำหนดโทษ โดยคณะกรรมการพิจารณาได้พิจารณาภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติ เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ต้องขังอยู่ในระเบียบวินัยและกลับตัวเป็นคนดี

5. การป้องกันปราบปราม และการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติดภายในเรือนจำทัณฑสถาน โดยการนำมาตรการต่างๆ มาให้เรือนจำ/ทัณฑสถานถือปฏิบัติเพื่อให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทุกแห่งปลอดยาเสพติด พร้อมทั้งได้นำวิธีชุมชนบำบัด ซึ่งเป็นวิธีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่ได้ผลในต่างประเทศ มาแล้ว มาใช้กับผู้ต้องขังคดีเสพเพื่อให้เลิกเสพเมื่อพ้นโทษไปแล้ว

6. ด้านการนำผู้ต้องขังออกไปปรับใช้สังคมด้วยการบำเพ็ญประโยชน์ ทำงานสาธารณะ พัฒนา วัฒนาอารามชุดลอกกุศลลงทำความสะอาดล้างท่อระบายน้ำเป็นต้นเพื่อให้ผู้ต้องขังเหล่านี้รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์และสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อสังคม ระหว่างประชาชนกับผู้ต้องขัง

การแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยหรือการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่มีความเชื่อว่า การที่บุคคลจะกระทำผิดไม่ใช่เพราะบุคคลต้องการที่จะกระทำความผิด แต่สาเหตุที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดนั้น อาจเนื่องมาจากบุคคลถูกกดดันจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อหรือ

มีสิ่งโน้มนำให้เกิดการกระทำผิดที่อยู่นอกเหนือการควบคุม ดังนั้นผู้กระทำผิดจึงสามารถที่จะแก้ไขให้เป็นคนดี ดังเดิมได้ จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ทำให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้เน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมากกว่าการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดในการป้องกันอาชญากรรมมากกว่าการควบคุมอาชญากรรม

จะเห็นได้ว่า การฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังเป็นวิธีการหนึ่งในหลาย ๆ วิธี ที่นำมาใช้กับการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน มีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถประกอบอาชีพได้เมื่อพ้นโทษ โดยที่งานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานนั้น จะต้องรับผิดชอบในการวางแผนและการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ความต้องการของตลาดและความถนัดของผู้ต้องขังแต่ละคนการฝึกวิชาชีพที่คืนนอกจากจะเน้นในเรื่องความรู้ความชำนาญเพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ ประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษแล้ว จะต้องเน้นในเรื่องการฝึกให้ผู้ต้องขังดังกล่าวมีนิสัยรักการทำงานด้วย เพราะแม้ว่าผู้ต้องขังจะมีความรู้ความชำนาญ หรือความสามารถในการทำงานมากเพียงใดก็ตาม ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีนิสัยรักการทำงานแล้ว โอกาสที่จะนำความรู้และประสบการณ์ทำงานไปใช้ใน การทำงานย่อมจะคาดหวังได้ยาก แต่จะเห็นได้ว่าปัจจุบันเรือนจำ/ทัณฑสถานไม่ได้มีการฝึกวิชาชีพให้กับ ผู้ต้องขังให้เป็นไปตามนโยบาย ที่กรมราชทัณฑ์กำหนดรวมทั้งไม่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ การลงโทษที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะเมื่อพิจารณาภาพรวมการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังแล้ว พบว่าเรือนจำ/ทัณฑสถานมีนโยบายที่มุ่งเน้นการสร้างรายได้ให้กับเรือนจำ/ทัณฑสถานเพียงประการเดียว ไม่ได้เน้นการพัฒนาผู้ต้องขังให้มีวิชาชีพที่มีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีพร้อมกันด้วย ดังจะเห็น ได้ชัดจากการรับจ้างผลิตสินค้าประเภทต่างๆ ให้กับผู้ประกอบการ อาทิ เย็บแห พับถุงกระดาษ ชัดกรอบรูป ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ฯลฯ ซึ่งการรับจ้างผลิตสินค้าให้กับผู้ประกอบการดังกล่าว ได้สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการอย่างเป็นล่ำเป็นสัน แต่ผู้ต้องขังไม่สามารถนำความรู้ ความชำนาญและทักษะไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษไปแล้ว

ขณะเดียวกันผู้ต้องขังที่ติดอยู่ในระหว่างรอการพิจารณาคดีคดีความผิด ก็จะไม่สามารถฝึกวิชาชีพในเรือนจำ/ทัณฑสถานได้ เนื่องจากไม่สามารถที่จะกำหนดระยะเวลาที่ต้องโทษได้ถึงแม้ส่วนใหญ่จะต้องอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ซึ่งเรือนจำ/ทัณฑสถานบางแห่งได้กำหนดให้ผู้ต้องขังประเภทนี้ทำงานซึ่งเป็นแรงงานรับจ้างผลิตสินค้า ในช่วงระยะเวลาระหว่างที่อยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน

นอกจากนี้ ผู้ต้องขังในส่วนที่เป็นแรงงานรับจ้างเหล่านั้นจะมีรายได้จากการผลิตสินค้าเฉลี่ยเดือนละประมาณ 20-30 บาทเท่านั้น เงินจำนวนดังกล่าวไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ได้เมื่อเปรียบเทียบกับราคาเครื่องอุปโภคแต่ละชนิด ทำให้ผู้ต้องขังมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ปัญหาดังกล่าวเกิดจากความผิดพลาดในการกำหนดนโยบายและการบริหารของเรือนจำ/ ทัณฑสถาน นอกจากนี้การรับจ้าง

ผลิตสินค้าจากผู้ประกอบการที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับอาชีพในตลาดแรงงาน หรือความต้องการของผู้ต้องขังเอง ในที่สุดผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษ ก็ต้องกลับไปกระทำผิดเพื่อหาเลี้ยงชีพและครอบครัวและกลับเข้าสู่เรือนจำ/ทัณฑสถานอีกครั้งหนึ่ง

จากการที่ผู้ศึกษาได้สอบถามข้อมูลจากผู้ถูกคุมประพฤติดังกล่าว พบว่าวิชาชีพที่ได้รับการฝึกจากเรือนจำ/ทัณฑสถานนั้น ส่วนใหญ่มิใช่วิชาชีพที่ตนมีความสนใจและถนัด แต่จะต้องเข้ารับการฝึกเนื่องจากเพื่อมิให้เป็นโอกาส ขณะเดียวกันนั้นวิชาชีพที่มีความสนใจส่วนใหญ่จะรับฝึกวิชาชีพในจำนวนที่น้อย เนื่องจากอุปสรรคไม่เพียงพอ ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษานานกว่าโทษที่ได้รับ หรือไม่ก็ได้รับการฝึกเพียงส่วนเดียว เช่น การฝึกวิชาชีพช่างไม้ นั้น การที่จะประกอบตู้หนึ่งใบ จะแบ่งผู้ต้องขังที่ได้รับการฝึกออกเป็นชุด เป็นชุดแกะสลัก ชุดขัด ชุดประกอบ ชุดทาสี เป็นต้น ซึ่งจะไม่ค่อยมีการผลัดเปลี่ยนกันฝึก เพราะการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคนไปในคราวเดียว ทำให้ผู้ต้องขังไม่สามารถฝึกในส่วนที่ต้องพัฒนาให้สามารถประกอบเป็นตู้ไม้ต่อไปได้ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และไม่ให้ความสนใจในการฝึกฝนอย่างจริงจัง

นอกจากนั้น วิชาชีพที่ได้รับการฝึกจากเรือนจำ/ทัณฑสถาน ส่วนใหญ่เป็นวิชาชีพที่มีได้เน้นถึงความต้องการของตลาดแรงงานหรือพัฒนาคุณภาพแรงงานให้สูงขึ้นตามมาตรฐานหรือนโยบายที่กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบผลจากการสอบถามผู้ถูกคุมประพฤติ ก็ไม่สอดคล้องกับความเห็นด้านการประเมินความสำเร็จในเรื่องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง โดยพิจารณาจากการสนับสนุนสินค้าของเรือนจำต่าง ๆ ในงานนิทรรศการผลิตภัณฑ์ที่จัดขึ้นทุกปี เนื่องจากเป็นเพียงส่วนเดียวที่ประสบผลสำเร็จ และหากเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังแล้ว จะเห็นได้ว่ามีผู้ต้องขังเพียงส่วนเดียวที่สามารถฝึกวิชาชีพเหล่านั้นได้ แต่ผู้ต้องขังอีกส่วนหนึ่งซึ่งมิได้ฝึกวิชาชีพเหล่านั้นจะต้องเข้าฝึกวิชาชีพระยะสั้น หรือเปลี่ยนไปเป็นแรงงานรับจ้างที่จะต้องทำงานให้กับผู้ว่าจ้างแทน

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าหากปล่อยให้สถานการณ์เป็นเช่นนี้ อาจกล่าวได้ว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของเรือนจำ/ทัณฑสถานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่เรือนจำ/ทัณฑสถานจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงและพัฒนาการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังใหม่ในลักษณะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานหรือตรงกับความต้องการของผู้ต้องขังอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง
4. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ จะได้ศึกษาถึงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นทัณฑสถานที่ใช้สำหรับคุมขังและบำบัดรักษาผู้ต้องขังคดีอาเสพติดที่กระทำผิด พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษและเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขและบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติดให้กับเรือนจำและทัณฑสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีอาเสพติดทั่วประเทศ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของ หัวหน้าฝ่ายฝึกวิชาชีพ หัวหน้ากองงาน/โรงงาน เจ้าหน้าที่งานเรือนจำและผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพแห่งนี้

1.4 นิยามศัพท์

การฝึกวิชาชีพ หมายถึง การให้หรือเพิ่มพูนความรู้ฝีมือและ ทักษะคติที่จะทำให้ผู้รับการฝึกสามารถทำงานในสาขาอาชีพที่รับการฝึกได้อย่าง มีประสิทธิภาพ โดยไม่มีการเรียกค่าฝึกหรือค่าตอบแทน

ความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพผู้ต้องขัง หมายถึง ความปรารถนาและความสนใจที่จะเข้าร่วมฝึกวิชาชีพต่างๆ

ความคิดเห็น หมายถึง ทำที่ความรู้สึกที่มีต่อบุคคล หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด อันเป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์

ครูผู้สอนวิชาชีพ หมายถึง ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ที่มีวุฒิ ปวช.หรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือเป็นผู้ชำนาญงานในสาขาวิชาชีพ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกที่เชิญมาเป็นวิทยากร

เจ้าหน้าที่งานเรือนจำ หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ผู้ต้องขัง หมายถึง นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝากขังซึ่งกระทำความผิดได้ถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก

ทัณฑสถาน หมายถึง สถานที่ควบคุมและกักขังนักโทษเด็ดขาดด้วยวัตถุประสงค์ที่จะแยกแก้ไข ฟื้นฟู ผู้ต้องโทษตามประเภทที่ได้แยกไว้แล้ว เพื่อประโยชน์ในการควบคุม บำบัดรักษาการอบรมแก้ไขและการฝึกวิชาชีพ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของคนต่อสิ่งของ หรือบุคคลในทางบวกจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกที่ชอบมาก ชอบน้อย พอใจมากหรือน้อยต่อสิ่งนั้น ๆ หรือคน ๆ นั้น ๆ ความรู้สึกพึงพอใจ จะเกิดขึ้นเมื่อมีแรงจูงใจ และเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองสามารถลดความตึงเครียดได้

ความพึงพอใจของผู้ต้องขัง หมายถึง ความรู้สึกของผู้ต้องขังที่เป็น ไปตามความคาดหวังหรือดีกว่าความคาดหวังของตน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
2. ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง
4. ได้แนวทางการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง ที่เป็นประโยชน์ต่อกรมราชทัณฑ์ ในการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้า เรื่องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ผู้ศึกษาได้นำเสนอสาระสำคัญจากเอกสาร วารสาร หนังสือต่าง ๆ รวมไปถึงวิทยานิพนธ์ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

Maslow (1970 ; อ้างถึงใน อัจฉรา เขตการุณ. 2545 : 25-26) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ตามลำดับชั้นออกเป็น 5 ชั้นคือ

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (The Physiolozcal Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ความต้องการในเรื่องอากาศ ความต้องการอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการและความปลอดภัยของชีวิต (The Safety Needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการบำบัดแล้ว ความต้องการของบุคคลก็มีได้สิ้นสุดลงแค่นั้น การมีสุขภาพที่ดี ความปลอดภัยจากภัยอันตราย ตลอดจนความมั่นคงในการประกอบอาชีพ หรือหน้าที่การงานเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา ซึ่งคนเราย่อมมีความต้องการตรงกันในเรื่องนี้เสมอโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

3. ความต้องการเข้าสังคมและมีพวกพ้อง (The Belongingness and Lone Needs) เมื่อความต้องการสองขั้นที่กล่าวมาแล้วได้รับการตอบสนอง บุคคลจะต้องมีความต้องการทางสังคม คือการมีเพื่อนฝูงและต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับ ต้องการความรัก ความปรารถนาดี ต้องการที่จะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคม ซึ่งความต้องการดังกล่าวจะทำให้สมาชิกของกลุ่ม หรือสังคมมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน อันจะช่วยให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความต้องการมีศักดิ์ศรีและมีสถานภาพ (The Esteem Needs) เป็นความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้การยอมรับยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตนเอง ในเรื่องของความรู้ ความสามารถและความสำเร็จของบุคคล

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (The Need for Self-acqualexation or Self-fulfillment) ความต้องการนี้เป็นความต้องการชั้นสูง เป็นความต้องการที่บุคคลตระหนักถึงศักยภาพแห่งตน จากการศึกษาโอกาสพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ มีโอกาสที่จะสร้างสรรค์ความคิดความอ่านให้กว้างขวางออกไป ซึ่งความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการด้านอุดมคติ

2.1.2 ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)

แรงจูงใจ = ความคาดหวัง X คุณค่าของผลลัพธ์ (อ้างถึงใน พิริยอุทิศ หุตะนันท์, 2545 : 30-31) มีความหมายว่าระดับของแรงจูงใจเป็นไปตามระดับความต้องการ ที่คนเรามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และระดับความเป็นไปได้ที่เขาจะได้รับสิ่งนั้น ทฤษฎีนี้มีหลักการพื้นฐานที่สำคัญคือ

1. ปัจจัยภายใน (ความต้องการ) และปัจจัยภายนอก (สภาพแวดล้อม) มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล

2. พฤติกรรมใด ๆ เกิดจากการตัดสินใจด้วยตนเองของบุคคล

3. บุคคลมีความแตกต่างกันในความต้องการ ความปรารถนา และเป้าหมาย

4. บุคคลจะเลือกใช้พฤติกรรมใดย่อมเป็นไปตามการรับรู้ผลต่อเนื่องจากพฤติกรรมนั้น

แรงจูงใจตามทฤษฎีนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยตัวแปรสำคัญสองตัวประกอบกัน คือ ความคาดหวัง และคุณค่าของผลลัพธ์

ความคาดหวัง (Expectancy) หมายถึงการรับรู้ของบุคคลต่อความสามารถของตนเอง หรือโอกาสและความเป็นไปได้ที่เขาจะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายได้ โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีความคาดหวังสูงย่อมมีแรงจูงใจสูง แต่ถ้าพนักงานคนใดไม่เชื่อใจตัวเองว่าจะทำงานได้สำเร็จ พนักงานคนนั้นไม่มีแรงจูงใจที่จะทำหรือจะไม่พยายามทำงานนั้น

การใช้ทฤษฎีความคาดหวังในการจูงใจ

ทฤษฎีความคาดหวังสามารถใช้ทำนายความพยายามในการทำงาน ระดับความพอใจ งานระดับการปฏิบัติงาน ของพนักงานได้อย่างชัดเจน แต่มีข้อแม้ว่าต้องกำหนดค่าต่าง ๆ ลงในสูตรให้ถูกต้อง ดังนั้นทฤษฎีอาจใช้พยากรณ์ได้ถูกต้องในบางสถานการณ์ แต่อาจใช้ไม่ได้ในสถานการณ์อื่นที่แตกต่างไป

การใช้ทฤษฎีนี้ในการจูงใจการทำงานของคน จะต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขต่อไปนี้

1. ต้องกำหนดเป้าหมายชัดเจน รวมทั้งการปฏิบัติที่จำเป็นเพื่อการบรรลุเป้าหมายนั้น

2. ผลตอบแทนหรือรางวัลที่จะให้ต้องสอดคล้องกับระดับความสำเร็จในการปฏิบัติงานเท่านั้น

คือบรรลุเป้าหมายมากได้ผลตอบแทนมาก

3. ผลตอบแทนหรือรางวัลที่ทำให้ต้องเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพนักงาน หัวหน้างานต้องรู้จักพนักงานแต่ละคนเป็นอย่างดี

4. พนักงานมีความเชื่อถือในข้อตกลงที่กำหนดกัน หัวหน้างานต้องรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับพนักงาน

ทฤษฎีความคาดหวังจะใช้ได้ผลดีกับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีคุณลักษณะการควบคุมจากภายใน (Internal Locus of Control) เพราะพนักงานเหล่านี้เชื่อมั่นว่าเขาเป็นคนกำหนดแนวทางชีวิตของตนเองได้ ความพยายามและความสามารถของเขาจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน แต่ทฤษฎีนี้ไม่เหมาะจะใช้จูงใจพนักงานที่มีลักษณะการควบคุมจากภายนอกเพราะพวกนี้เชื่อถือในเรื่องดวง โชคลาภ ความบังเอิญและสิ่งภายนอกอื่น ๆ ไม่เชื่อในความสามารถและความพยายามของตัวเองว่าจะทำให้พบความสำเร็จได้

2.1.3 ความต้องการของผู้ต้องขัง (อ้างถึงใน พิรยุทธ์ หุชนะนันท์. 2545: 27)

ความต้องการ หมายถึงการที่คนเราต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต โดยมีการตั้งจุดมุ่งหมาย ความมุ่งหวัง ความอยากได้ ไว้เป็นบรรทัดฐานเพื่อที่จะได้กระตุ้นให้เกิดพลังในการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งความต้องการที่เกิดขึ้นนั้น อาจรวมถึง ปัจจัย 4 และของฟุ่มเฟือยทุกชนิด หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าความต้องการคือ กิเลสของคนซึ่งความต้องการของผู้ต้องขังพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการที่ได้แก่ ความหิวกระหาย ความต้องการความอบอุ่นทางร่างกาย การออกกำลังกาย การพักผ่อนหลับนอน รวมทั้งความต้องการสัมผัสของประสาทในเรื่อง รูป รส กลิ่น เสียง เป็นต้น

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological Needs) เป็นความต้องการทางด้านจิตใจเราต้องไม่ลืมว่าผู้ต้องขังก็มีจิตใจเหมือนอย่างบุคคลปกติธรรมดา ฉะนั้นความต้องการทางด้านจิตใจจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะมีส่วนทำให้ผู้ต้องขังกลับตัวเป็นคนดี ซึ่งทางเรือนจำและทัณฑสถานได้จัดบริการทางด้านจิตใจขึ้น คือ การเยี่ยมญาติ ทั้งทางจดหมาย และการติดต่อโดยตรง

3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) เป็นความต้องการในทางสังคมมีอยู่ 3 ระดับ ดังนี้

3.1 ความต้องการสังคม (Social Ability) คือเป็นความต้องการติดต่อสังสรรค์สนทนากับผู้ต้องขังคนอื่น ๆ ต้องการมีเพื่อน ต้องการพูดคุย หัวเราะ เฮฮากับคนที่รู้จักชอบพอกัน

3.2 ความต้องการเป็นที่ยอมรับ (Belonging) คือต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มของพวกเขา โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับทุกคนในกลุ่ม ให้ทุกคนในกลุ่มยอมรับตัวว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

3.3 ความต้องการมีฐานะทางสังคม (Status) คือต้องการให้บุคคลในสังคมได้เห็นความสำคัญของตัวเอง ต้องการมีคนสังเกตและยกย่องเอาใจใส่คน

4. ความต้องการความปลอดภัย (Security Needs) ความต้องการทางด้านความปลอดภัยอาจแบ่งได้ 2 ทางคือ

4.1 ความปลอดภัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Security) ได้แก่ความต้องการให้มีความราบรื่นทางด้านเศรษฐกิจให้มีความทำงานให้มีเงินใช้เมื่อยามวัยชราภาพ ให้มีการประกันภัยและการประกันชีวิต

4.2 ความปลอดภัยทางด้านจิตใจ (Psychological Security) ได้แก่ ความสบายใจว่าจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพในอนาคตได้ ความปราศจากความกลัวในอนาคต และความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และความมีศาสนาและปรัชญาประจำใจที่จะทำให้มีความรู้สึกปลอดภัย

5. ความต้องการแสดงตัวออกมา (Self Expression Needs) ความต้องการแสดงตัวออกมา โดยแบ่งออกเป็น 3 ทางคือ

5.1 ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง (Self – assertion) คือต้องการที่จะเป็นผู้ลิขิตชีวิตของตัวเอง ต้องการเป็นอิสระ

5.2 ต้องการพิสูจน์ตัวเอง (Self – Actualization) คือต้องการที่จะพิสูจน์ความสามารถของตนเองแสดงความสามารถให้คนอื่นเห็น ต้องการสร้างผลงานที่ดีไว้ ต้องการสร้างความสำเร็จในชีวิต

5.3 ความต้องการความก้าวหน้า (Growth) คือต้องการเพิ่มความสามารถขึ้นเรื่อย ๆ เรียนรู้มากขึ้นเรื่อย ๆ เปลี่ยนไปหาสิ่งที่ยากขึ้นเรื่อย ๆ

2.1.4 สิทธิของผู้ต้องขัง (อ้างถึงใน พิรยุทธ หุยนันท์, 2545: 34)

1. สิทธิที่จะได้รับอาหารถูกหลักโภชนาการและเพียงพอต่อความต้องการกรมราชทัณฑ์ รับประกันว่าผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับอาหารวันละ 3 มื้อ ทุกวัน ฟรี ตั้งแต่วันแรกที่เข้าคุกจนถึงวันสุดท้าย

2. สิทธิที่จะได้รับเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มักจะมีเสื้อผ้าของตนเองจากญาติที่นำมาให้ ส่วนผู้ต้องขังที่ไม่สามารถจัดหาเสื้อผ้า ผ้าห่มและของใช้ประจำตัวทางเรือนจำจะรับผิดชอบจัดหาให้

3. สิทธิที่จะได้ที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ เรือนจำทุกแห่งได้พยายามจัดเรือนนอนให้ผู้ต้องขังได้พักอาศัยให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล อยู่แล้ว แต่คนติดคุกมีมากขึ้นไป (มากกว่า 250,000 คนในบางปี) ทำให้ผู้ต้องขังต้องอยู่กันอย่างแออัดยัดเยียด ปัจจุบันเรือนจำเกือบทุกแห่งได้อนุญาตให้โรงเรียนต่าง ๆ พา นักเรียนเข้ามาดูสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังได้ เพื่อเป็นเครื่องเตือนสติว่า อย่าทำผิดกฎหมายเด็ดขาด มิฉะนั้นจะต้องมาทนลำบากอยู่ในคุก

4. สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย(0 บาท รักษาทุกโรค)เรือนจำทุกแห่งมีสถานพยาบาล และเจ้าหน้าที่พยาบาลคอยให้การบำบัดรักษาโรคให้กับผู้ต้องขังตามสมควร แต่ถ้าป่วย

เกินขีดความสามารถของสถานพยาบาล ก็จะมีการพิจารณาส่งตัวออกมารับการรักษาที่โรงพยาบาลภายนอก หรือ ส่งตัวมารับการรักษาที่ทันตสถาน โรงพยาบาลราชทัณฑ์ที่กรุงเทพฯ

5. สิทธิที่จะได้รับการติดต่อกับญาติและทนายความ ทนายความมีสิทธิขอเข้าพบผู้ต้องขังได้ตามความจำเป็น ส่วนญาติก็สามารถมาเยี่ยมผู้ต้องขังได้ตามวันเวลาที่เรือนจำกำหนด ปัจจุบันนี้ เรือนจำหลายแห่ง ได้เพิ่มจำนวนวันที่ญาติสามารถมาเยี่ยมผู้ต้องขังได้มากขึ้น บางเรือนจำอนุญาตให้เยี่ยมได้ทุกวันทำการ ผู้ต้องขังที่พักรักษาตัวอยู่ในทันตสถาน โรงพยาบาลราชทัณฑ์นั้น ญาติสามารถเข้าเยี่ยมผู้ป่วยได้ถึงตัวภายในโรงพยาบาล ถ้าผู้ป่วยไม่สามารถเดินออกไปเยี่ยมญาติได้ตามปกติ

6. สิทธิที่จะประกอบพิธีทางศาสนาตามความเชื่อของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาต่าง ๆ สามารถประกอบพิธีการทางศาสนาได้โดยทางเรือนจำจะมีนุสสานาจารย์คอยให้คำปรึกษาแนะนำและอำนวยความสะดวก

7. สิทธิที่จะรับและส่งจดหมายติดต่อกับบุคคลภายนอก นอกจากสิทธิที่จะรับ-ส่งจดหมายแล้ว ปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบายให้ผู้ต้องขังสามารถรับ-ส่ง E-mail กับญาติ และ แม้กระทั่งสามารถใช้โทรศัพท์ติดต่อกับญาติได้ตามระเบียบที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้

8. สิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะอ่านหนังสือและวารสารในห้องสมุดของเรือนจำ และรับชมรายการข่าวสาร ภาพยนตร์ รายการบันเทิงต่าง ๆ จากโทรทัศน์ที่เรือนจำจัดให้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

2.2.1 ความหมายของวิชาชีพ

ในแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2520 (กรมสามัญศึกษา 2520 : 45 ; อ้างถึงใน อัจฉรา เขตถาวร. 2545 : 27) ให้ความหมายของการฝึกงานอาชีพ หมายถึง กระบวนการในการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน หรือผู้เข้ารับการฝึกมีประสบการณ์ ความชำนาญ และความรู้ในวิชาชีพ และสามารถนำเอาประสบการณ์ ความชำนาญ และความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการฝึกวิชาชีพ

กรมสามัญศึกษา(2520 : 249-250 ; อ้างถึงใน อัจฉรา เขตถาวร. 2545 : 26)ได้ให้ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่ ดังนี้

1. เพื่อฝึกอบรมประชาชนไทยให้มีความรู้และความสามารถไปประกอบอาชีพ ได้ตามควรแก่ อัตรภาพ เพื่อนำรายได้มาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง ภายในครอบครัวและประเทศชาติให้ดียิ่งขึ้น
2. เพื่อสนับสนุนพระราชบัญญัติสงวนอาชีพสำหรับคนไทย ต้องการให้อาชีพส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของคนไทย

3. เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการที่จะฝึกอบรมให้คนไทยมีความรู้วิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเตรียมไว้ในโอกาสทางราชการจำเป็นต้องใช้

4. เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายลดค่าครองชีพของรัฐบาล

5. เพื่อชักจูงให้ประชาชนที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก ให้สนใจในการศึกษาวิชาหนังสือมากยิ่งขึ้น
สุนทร สุนันท์ชัย (2529 : 121-122 ; อ้างถึงใน อัจฉรา เขตภารา. 2545 : 28) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ทางด้านวิชาชีพไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ฝึกวิชาชีพเพื่อให้มีงานทำเพื่อให้บริการประชาชนที่ยังไม่มีอาชีพให้มีอาชีพตามโรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้า และหน่วยงาน

2. ฝึกวิชาชีพเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง มุ่งที่จะให้ประชาชนสามารถประกอบกิจการค้าของตัวเองได้

3. ฝึกอาชีพเพื่อนำไปปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองการฝึกอาชีพประเภทนี้ มุ่งให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเอง

2.2.3 ประเภทการฝึกวิชาชีพ

ประเภทการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน(อ้างถึงใน ประเสริฐ เมฆมณี. 2525 : 485 - 487)

1. การฝึกวิชาชีพเกษตรกรรม ได้แก่การเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์นับเป็นการฝึกวิชาชีพที่สำคัญ การเพาะปลูกเป็นการเพาะปลูกทั้งพืชล้มลุก และ ไม้ยืนต้น ส่วนการเลี้ยงสัตว์ได้แก่การเลี้ยงสุกร โค กระบือ เป็ด ไก่ และสัตว์น้ำ

2. การฝึกวิชาชีพประเภทช่างไม้และเครื่องเรือน การฝึกวิชาชีพประเภทนี้ได้กระทำกันอย่างกว้างขวางในเรือนจำ และทัณฑสถาน ประกอบด้วยการทำตู้ โต๊ะ เติง เก้าอี้ และเครื่องตกแต่งบ้านเรือน งานฝึกวิชาชีพประเภทนี้เป็นงานที่ต้องใช้สติปัญญา ความชำนาญ และความละเอียดอ่อนในงานมาก่อนเป็นสำคัญ

3. งานฝึกวิชาชีพเครื่องจักสาน เป็นการฝึกวิชาชีพประเภทละเอียด และประณีต ใช้เวลามาก ได้แก่ การฝึกวิชาชีพจักสานเกี่ยวกับไม้ไผ่ หวาน และย่านลิเภา โดยนิยมการผลิตในรูปลักษณะต่าง ๆ เช่น ตะกร้า ฝาชี กระเป่า เครื่องใช้ประจำบ้านต่าง ๆ เป็นต้น

4. การฝึกวิชาชีพด้านการทอและการถัก ได้แก่ การทอผ้า การทอพรมเช็ดเท้าด้วยใยกาบมะพร้าว ปอแก้ว หรือวัสดุอื่น ๆ ส่วนการถักเป็นงานที่ต้องใช้ความประณีต เช่น การถักเสื่อ ถักไหม

5. การฝึกวิชาชีพช่างศิลป์ เช่น ช่างสิบหมู่ ช่างปั้น ช่างเขียน ช่างแกะสลัก และช่างมุก

6. การฝึกวิชาชีพช่างยนต์ เป็นการฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขังได้มีความรู้เกี่ยวกับการซ่อมรถยนต์ การปะผุ เป็นต้น

7. การฝึกวิชาชีพ ประเภทอุตสาหกรรม ได้แก่ การทอผ้า การกรอด้วยเครื่องจักร การพิมพ์ การตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปเครื่องหนัง และอุตสาหกรรมแบบอื่น ๆ

8. การฝึกวิชาชีพทางด้านก่อสร้างและโยธา ประกอบด้วย ได้แก่ ช่างปูน ช่างก่อสร้าง ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ ได้มีการใช้แรงงานผู้ต้องขังในการก่อสร้าง และซ่อมแซมอาคารต่าง ๆ ในเรือนจำและทัณฑสถาน ดังนั้นจึงเป็นการฝึกวิชาชีพทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติให้แก่ผู้ต้องขัง

9. การฝึกวิชาชีพเบ็ดเตล็ด เป็นการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังตามความสนใจที่มีอยู่ เช่น ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม รวมทั้งการจัดให้ผู้ต้องขังทำงานในหน่วยสุทกรรม การรักษาความสะอาด ตกแต่งสถานที่

2.2.4 การดำเนินงานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

สุวารี รวบทองศรี (2533 : 51) กล่าวถึงการใช้แรงงานและการพัฒนาวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง หมายถึง การจัดการกิจกรรมการใช้แรงงานและฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง โดยเจ้าหน้าที่เรือนจำและทัณฑสถาน ภายใต้หลักการและวิธีการปฏิบัติ ซึ่งมีบัญญัติไว้ในกฎหมายราชทัณฑ์ ที่มุ่งต่อการลงโทษ การฟื้นฟูจิตใจ และการพัฒนาการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้ต้องขังและสังคม หลังจากพ้นโทษไปแล้ว จะเห็นได้ว่าการพิจารณาวัตถุประสงค์แห่งการใช้แรงงานและฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังตามความหมายดังกล่าวข้างต้น ประกอบด้วยเป้าหมายหลาย ๆ ประการ คือ เพื่อเป็นการลงโทษ เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการรักงาน เพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายของรัฐ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อชำระไว้ซึ่งการปกครองและรักษาระเบียบวินัยของผู้ต้องขัง เพื่อป้องกันการว่างงาน และเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพของผู้ต้องขังภายหลังการปลดปล่อยหรือพ้นโทษแล้ว

ประเสริฐ เมฆมณี (อ้างถึงใน สุวารี รวบทองศรี, 2533 : 51) ได้เสนอถึงการดำเนินการใช้แรงงานและการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังที่ปรากฏอยู่ในวงการราชทัณฑ์ทั่วไปว่า มีลักษณะเด่นชัดอยู่ 4 ประการ คือ

1. การฝึกวิชาชีพเบ็ดเตล็ดโดยทั่วไป เป็นการให้แรงงานผู้ต้องขังที่เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดอนามัย สุขาภิบาล การบำรุงซ่อมแซมเรือนจำและทัณฑสถาน การใช้แรงงานตามความถนัดเฉพาะตัว การใช้แรงงานเพื่อประโยชน์สาธารณะนอกเรือนจำและทัณฑสถานหรือเป็นการทำงานตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำ ซึ่งการจัดกิจกรรมแก่ผู้ต้องขังลักษณะนี้มีกำหนดไว้ในมาตรา 22 และ 23 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479

2. การใช้แรงงานและฝึกวิชาชีพในสาขาเกษตรกรรมและสัตว์เลี้ยง การใช้แรงงานและฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในลักษณะนี้ การทำได้กว้างขวางและประหยัด ส่งผลดีต่อด้านสุขภาพอนามัยและลดความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังได้ส่วนหนึ่ง เช่นการนำผู้ต้องขังทำการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ในเนื้อที่ภายในของเรือนจำหรือทัณฑสถานเปิดหรือเรือนจำชั่วคราว

3. การฝึกวิชาชีพอุตสาหกรรมในเรือนจำและทัณฑสถาน การฝึกวิชาชีพหลักที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการประกอบอาชีพผู้ต้องขัง ภายหลังจากปลดปล่อยและเป็นผลดีในด้านการเพิ่มพูนเงินทุนฝึกวิชาชีพต่อผู้ต้องขัง ภายหลังจากปลดปล่อยและเป็นผลดีในด้านการเพิ่มพูนเงินทุนฝึกวิชาชีพต่อผู้ต้องขัง อันเกิดขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาค่าครองชีพของผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำอย่างดี เช่น การฝึกวิชาชีพช่างไม้ ช่างมุก ช่างหวาย แนวการฝึกวิชาชีพด้านนี้จะทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากวัตถุดิบและทรัพยากรธรรมชาติจะมีปริมาณลดลงและราคาสูงขึ้น จะมีผลกระทบต่อกิจการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ ดังนั้นจึงสมควรที่จะได้จัดเตรียมแผนงานการฝึกวิชาชีพในระบบอุตสาหกรรม

4. การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพในระบบกึ่งอาชีวศึกษา การดำเนินงานในลักษณะนี้ได้กำหนดทิศทางปฏิบัติอยู่ 2 ประการคือ โดยในประการแรกได้แก่ การจัดตั้งเรือนจำและทัณฑสถานเพื่อการฝึกวิชาชีพ โดยเฉพาะ เช่น การจัดระบบเรือนจำอุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกา สวีเดน ซึ่งมีการฝึกวิชาชีพ ช่างเหล็ก ช่างยนต์ ช่างวิทยุ ซึ่งเป็นงานทำรายได้แก่เรือนจำอย่างมาก รวมทั้งการจัดตั้งเรือนจำชั่วคราวเคลื่อนที่ โดยคัดเลือกผู้ต้องขังที่ประพฤติดี และสนใจในการทำงานเพื่อปลูกป่า หรือสร้างทางแก่ส่วนราชการที่ขอมา ประการที่ 2 คือ การส่งเสริมให้ผู้ต้องขังที่มีความรู้ความสามารถ และสนใจในการฝึกวิชาชีพได้มีโอกาสศึกษาและฝึกฝนพัฒนาวิชาชีพในสถาบันการศึกษา วิธีนี้ถือปฏิบัติอย่างกว้างขวางในประเทศญี่ปุ่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

ข้อพิจารณาในการใช้แรงงานและการพัฒนาวิชาชีพของผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพนี้ ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. การปฏิรูปเทศการใช้แรงงานและฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง นับแต่วาระแรกของผู้ต้องขังถูกส่งตัวเข้าควบคุมในเรือนจำและทัณฑสถาน จึงให้ถือเป็นภารกิจสำคัญเบื้องต้นที่เจ้าพนักงานต้องแจ้งให้ผู้ต้องขังรับรู้อย่างชัดแจ้ง ระเบียบ และประเภทของการใช้แรงงานหรือฝึกวิชาชีพให้เป็นที่เข้าใจแก่ผู้ต้องขังอย่างละเอียดแจ่มแจ้ง

2. การวางแผนการใช้แรงงานและฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังอย่างเหมาะสม โดยจะต้องกำหนดให้แผนการในส่วนนี้ สัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ของเรือนจำและทัณฑสถาน ทั้งนี้เพื่อให้การใช้เวลาแห่งการคุมขัง และทรัพยากรการบริหารของเรือนจำ และทัณฑสถานเป็นไปอย่างประหยัดและสูญเปล่าน้อยที่สุด เช่น การกำหนดขั้นตอนการผลิต การควบคุมงาน การสอนงาน การจัดงานให้เหมาะสมกับความสามารถ และความถนัดของผู้ต้องขัง ตลอดจนการจัดรูปงานให้ประสานกับฝ่ายต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในการควบคุมและการรักษาความปลอดภัยในเรือนจำและทัณฑสถาน

3. การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าทำงานหรือฝึกวิชาชีพ วิธีการที่จะช่วยให้การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าทำงานและการฝึกวิชาชีพให้ได้ผลดีที่สุด และลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงคือ การใช้คณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นปัจจัยในการกลั่นกรองการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าทำงานและฝึกวิชาชีพประกอบกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎ ระเบียบ ว่าด้วยการจัดงานให้ผู้ต้องขังทำเฉพาะ ระบบการราชทัณฑ์ไทย

ซึ่งยังมีได้มีการจำแนกลักษณะมาใช้อย่างแพร่หลาย ก็อาจกระทำได้โดยการจัดให้เรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งได้ดำเนินการจัดให้มีคณะกรรมการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าทำงานและฝึกวิชาชีพ เป็นการเฉพาะและให้ถือเกณฑ์ การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าทำงาน ตามกฎกระทรวงมหาดไทยข้อที่ 50 ซึ่งให้ถือเกณฑ์กำหนดโทษ ความแข็งแรงแห่งร่างกาย สติปัญญา อุปนิสัย และฝีมือหรือความรู้ความชำนาญ ผลในทางเศรษฐกิจ ผลในทางอบรม และสภาพแห่งเรือนจำและทัณฑสถานที่มีผลเอื้ออำนวยในการฝึกวิชาชีพประกอบกันไปด้วย

4. การสอนงานและฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งแก่ผู้ต้องขังโดยตรง เพราะส่วนมากไม่มีฝีมือในงานอาชีพ หรือประกอบอาชีพไม่เป็นหลักแหล่งและขาดโอกาสแห่งการทำงาน

5. การป้องกันอุบัติเหตุและการบริการสวัสดิภาพในการทำงานของผู้ต้องขัง กล่าวคือ ทางเรือนจำและทัณฑสถานควรจัดให้มีมาตรการป้องกันเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขัง จัดให้มีระเบียบการจ่ายค่าชดเชยหรือค่าทำขวัญแก่ผู้ต้องขังที่ได้รับบาดเจ็บหรือป่วย เนื่องจาก การปฏิบัติงานฝึกวิชาชีพ รวมทั้งกำหนดชั่วโมงทำงานที่เหมาะสม และมีเวลาเพียงพอสำหรับการศึกษา และปฏิบัติกิจกรรมอื่นอันจำเป็นแก่การปรับปรุงแก้ไข ประยุกต์ความประพฤติผู้ต้องขัง ในเรือนจำ และทัณฑสถานประกอบกันไปด้วย

6. การจัดให้มีระบบอุตสาหกรรมเรือนจำและทัณฑสถานที่ดี รวมทั้งการจัดการตลาดที่เหมาะสม จะมีส่วนในการรองรับการพัฒนาฝีมือและแรงงานของผู้ต้องขังได้ในอนาคต

7. การจัดให้มีระบบการจูงใจผู้ต้องขังให้ทำงาน หมายถึงการจัดโรงงานฝึกวิชาชีพที่สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย มีระบบป้องกันอุบัติเหตุ อากาศดี ความปลอดภัย แสงสว่าง การระบายอากาศ และปราศจากสิ่งรบกวน เช่น เสียงดัง ฝุ่นละออง ควันหรือการสั่นสะเทือนมากเกินไป โดยเฉพาะการใช้ศิลปะจูงใจ หรือการเร้าใจผู้ต้องขังให้มีความสนใจในการทำงาน ตามหลักการที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ มาตรา 20, 22, 22ทวิ, 24, 25, 26, และ 32 ว่าด้วยการทำงานและให้รางวัลทดแทนแก่ผู้ต้องขังซึ่งได้รับอันตรายจากการปฏิบัติหน้าที่ ตามระเบียบการจ่ายเงินรางวัลให้ผู้ต้องขังที่กระทำการตามหน้าที่ ซึ่งประสบอันตรายลงวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2500 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2522 การจ่ายเงินผลประโยชน์เป็นรางวัลปันผลแก่ผู้ต้องขัง ตามข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการจ่ายเงินผลประโยชน์เป็นรางวัลปันผลแก่ผู้ต้องขัง ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2521 ลงวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ตลอดจนการให้ประโยชน์ตอบแทนในความประพฤติดี ความอดุสาหะ ความก้าวหน้าในการศึกษาและทำการทำงานเป็นผลดี หรือทำความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษ ตามความ มาตรา 32 (1) ถึง (8) ข้อบังคับระเบียบและหนังสือสั่งการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2.5 แนวทางการจัดการศึกษาวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง

การจัดบริการการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เป็นกิจกรรมสำคัญยิ่งในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและการปกครองเรือนจำและทัณฑสถาน กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังดังต่อไปนี้ (อ้างถึงใน ประเสริฐ เมฆมณี. 2525 : 166 – 167)

1. เรือนจำและทัณฑสถานต้องทำการประชุมอบรม หรือชี้แนะให้เจ้าพนักงานเรือนจำ ทัณฑสถาน ทั้งฝ่ายควบคุมและฝ่ายการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและทัศนคติที่ดีในอันที่จะร่วมกันจัดบริการจัดการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

2. เรือนจำและทัณฑสถานต้องชี้แจง แนะนำแนวทางการจัดบริการจัดการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง นับตั้งแต่วันที่ถูกนำเข้ามาขังไว้ในเรือนจำและทัณฑสถาน

3. การจัดบริการจัดการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังการทดสอบถึงความถนัดและความสามารถเฉพาะตัวของผู้ต้องขังเพื่อเป็นแนวทางในการจัดชั้นเรียน หรือหลักสูตรวิชาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน

4. เป้าหมายของการจัดการศึกษาวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง มุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังมีทักษะความรู้ความสามารถอันจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน หน้าที่พลเมืองและการปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม

5. แผนการจัดการศึกษาวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน ต้องมีความสอดคล้อง และรวมเข้าไว้ในส่วนหนึ่งแห่งแผนการศึกษาของชาติ โดยการจัดหลักสูตรและการรับรองคุณภาพของการศึกษา ให้อยู่ในการควบคุม และส่งเสริมจากสถาบันการศึกษาแห่งท้องถิ่นที่เรือนจำและทัณฑสถานตั้งอยู่ หรือสถาบันการศึกษาของชาติอันเป็นส่วนรวม

6. การจัดการศึกษาวิชาชีพในเรือนจำและทัณฑสถานแก่ผู้ต้องขัง ต้องมีความสอดคล้องกับกิจกรรมปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุม รักษาความปลอดภัย การอบรมฝึกวิชาชีพ การสันตนาการ และการปลดปล่อยผู้ต้องขัง เพราะกิจกรรมทุกอย่างต่างก็เป็นอุปการะแก่กันทั้งสิ้น

วิธีการปฏิบัติในการจัดการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง

1. ในการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้ารับการศึกษาวิชาชีพให้เรือนจำ และทัณฑสถานดำเนินการคัดเลือกโดยแจ้งให้ผู้ต้องขังได้ทราบเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสมัครเข้ารับการศึกษาโดยทั่วกันและให้คัดเลือกโดยคำนึงถึงความรู้เดิม ให้เหมาะสมกับอาชีพ อายุ ภูมิฐานะ สุขภาพร่างกาย ประสบการณ์ ความสนใจและความสมัครใจ

2. เมื่อมีการย้ายผู้ต้องขังในระหว่างการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานให้ปฏิบัติดังนี้

2.1 แจ้งจำนวนผู้ต้องขังที่ถูกย้ายให้โรงเรียนผู้ใหญ่ของเรือนจำ และทัณฑสถานที่ย้ายไปทราบ พร้อมรายละเอียดต่าง ๆ อาทิ ชื่อ วิชาชีพที่กำลังศึกษาอยู่ ระยะเวลาที่ศึกษามาแล้ว ผลการศึกษา และอื่น ๆ ที่จำเป็น

2.2 คัดสำเนาระเบียบการศึกษาส่งไปตามระเบียบ

3. เรือนจำและทัณฑสถานควรจัดเจ้าหน้าที่ ที่มีวุฒิทำการสอนให้เพียงพอและมอบหมายให้ทำหน้าที่ครูผู้สอนโดยเฉพาะ ทั้งนี้ครูจะได้ทำหน้าที่สอนได้เต็มที่และมีประสิทธิภาพ
4. ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่ครู
5. เรือนจำและทัณฑสถานควรจัดให้มีห้องสมุดหรือสถานที่สำหรับอ่านหนังสือเพื่อให้ผู้ต้องขังที่สนใจได้ใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เป็นการส่งเสริมการศึกษาได้เป็นอย่างดี

เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ และมีส่วนมากที่ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ ประกอบกับผู้ต้องขังบางส่วนไม่มีความรู้ในด้านการประกอบอาชีพ ไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง จึงมักกระทำความผิดได้ง่าย ขาดความยั้งคิด กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทยจึงได้มอบหมายให้เรือนจำและทัณฑสถานจัดการศึกษาอบรม และฝึกวิชาชีพกับผู้ต้องขัง โดยใช้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อสนองนโยบายของกรมราชทัณฑ์อันว่าด้วยเรื่องการจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ต้องขัง
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังที่ยังไม่เคยเรียนหนังสือมาก่อน ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนขณะอยู่ในเรือนจำ
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังที่สามารถอ่านออกเขียนได้ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป
4. เพื่อให้ผู้ต้องขังได้เลือกฝึกอบรมรายวิชาชีพตามความสนใจ และความสามารถของตน ทั้งยังสามารถนำไปประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนและครอบครัวหลังจากที่พ้นโทษแล้ว
5. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักศึกษาที่เป็นผู้ต้องขังให้รู้สึกผิดชอบชั่วดีและประพฤติปฏิบัติตนกลับเป็นพลเมืองดีของชาติสืบต่อไป

จำเนียร จันทรงาม (2536 : 152 ; อ้างถึงใน วินัย ไพรทอง, 2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำและทัณฑสถานพบว่าผู้เรียนมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับครอบครัว ทั้งนี้เพราะผู้เรียนบางคนเป็นหัวหน้าครอบครัวต้องรับผิดชอบครอบครัวโดยตรง ไม่มีสมาธิในการเรียน สภาพแวดล้อมทั่วไปไม่อำนวย

2.2.6 เป้าหมายและความจำเป็นในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

ประเสริฐ เมฆมณี (2525 : 475-477) กล่าวถึงเป้าหมายและความจำเป็นในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ดังนี้

1. การใช้แรงงานผู้ต้องขังเพื่อการลงโทษ เป็นการใช้แรงงานผู้ต้องขังที่มีมาแต่เดิมและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการลงโทษ เช่น ในสมัยโบราณมีการลงโทษด้วยการให้พล กรรเชียงเรือ แม้แต่ในปัจจุบัน ก็มีความเห็นว่าผู้ต้องขังเป็นประทุษร้ายต่อสังคม สมควรที่จะถูก

ลงโทษให้ได้รับความลำบากยากเข็ญ โดยการให้ทำงานหนักในขณะที่ถูกคุมขัง เพื่อป้องกันมิให้มีผู้ถือ เป็นเยี่ยงอย่าง

2. การใช้แรงงานผู้ต้องขังเพื่อปลูกฝังนิสัยการทำงาน ผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังในเรือนจำส่วนใหญ่ มักมีความเกียจคร้านในการทำงาน ไม่ชอบการประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง ฉะนั้น การกำหนด ระเบียบให้ผู้ต้องขังทำงาน หรือการฝึกอบรมอาชีพในระหว่างที่ถูกคุมขังอยู่ จึงเป็นไปเพื่อเพาะนิสัย การทำงานให้แก่ผู้ต้องขังให้ตระหนักถึงคุณประโยชน์จากการทำงานนั้นด้วย

3. การใช้แรงงานผู้ต้องขัง เพื่อเหตุผลทางการปกครอง และรักษาระเบียบวินัย ผู้ต้องขังที่ ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถาน มักมีความรู้สึกกระวนกระวายใจ หงุดหงิด เพราะถูกจำกัด อิสระภาพ การปล่อยให้ผู้ต้องขังว่างงาน หรือใช้เวลาว่างไปในทางที่ไม่เป็นประโยชน์ ย่อมทำให้ ผู้ต้องขังว้าวุ่นและแสดงออกด้วยการฝ่าระเบียบวินัย หรือร่วมมือกันก่อเหตุความวุ่นวายขึ้นในเรือนจำ หรือทัณฑสถาน ฉะนั้นการให้ผู้ต้องขังทำงานเต็มเวลา ย่อมเป็นหนทางหนึ่งที่จะขจัดความรู้สึกฟุ้งซ่าน ของผู้ต้องขัง และยังเป็นประโยชน์ในการแก้ไขผู้ต้องขังด้วย

4. การใช้แรงงานเพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายของรัฐ เนื่องจากการควบคุมผู้ต้องขังนั้นต้องสิ้นเปลือง ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูและในการจัดกำลังอัตราเจ้าหน้าที่ สำหรับการควบคุมและแก้ไขปรุงแต่งผู้ต้องขัง เป็นจำนวนมาก เพื่อแบ่งเบาภาระทางงบประมาณของประเทศซึ่งมีอยู่จำนวนจำกัด โดยเรือนจำ และทัณฑสถานจะจ่ายเงินรางวัลปันผลให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อเป็นเครื่องหมายตอบแทนความวิริยะอุตสาหะ ของผู้ต้องขังในอัตราร้อยละ 50 ของกำไรสุทธิ เพื่อเป็นการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขังด้วย

5. การใช้แรงงานผู้ต้องขังเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ องค์การสหประชาชาติได้ เสนอแนะว่า การใช้แรงงานผู้ต้องขังเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้แรงงานผู้ต้องขังในเรือนจำเปิดหรือเรือนจำชั่วคราว เพื่อบุกเบิกพื้นที่ทางเกษตรกรรม ยังอาจ รวมถึง การใช้ มาตรการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายนอกเรือนจำที่สอดคล้องกับระบบการใช้แรงงาน ผู้ต้องขัง อาทิในประเทศอังกฤษได้มีรูปแบบการใช้แรงงานผู้ต้องขังทำงานสาธารณะทดแทน การถูกลงโทษจำคุก

6. การใช้แรงงานผู้ต้องขังเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพของผู้ต้องขัง ภายหลังก การพ้นโทษ เรือนจำและทัณฑสถานจะต้องพัฒนาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังให้มีความรู้ ประสบการณ์ใน การฝึกวิชาชีพ จนสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ภายหลังกพ้นโทษแล้ว ดังเช่น ข้อกำหนด มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

จกกล จันทรมาลา (2542 : 2) กล่าวถึงเป้าหมายในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง (Vocational Training) ว่าเป็นกระบวนการปฏิบัติที่จะช่วยเหลือผู้ต้องขังประพฤติดนเป็นพลเมืองดี โดยการทำให้ผู้ต้องขัง ซึ่ง ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง และขาดฝีมือในการทำงาน ได้มีความรู้ทักษะใน การทำงานเพื่อนำไปใช้หลังพ้นโทษ ในการฝึกวิชาชีพ จึงมีเป้าหมาย ดังนี้

1. การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเพื่อปลูกฝังนิสัยการทำงาน ผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมในเรือนจำส่วนใหญ่ มักมีนิสัยเกียจคร้านในการทำงาน ไม่ชอบการประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง การกำหนดระเบียบให้ ผู้ต้องขังทำงาน หรือฝึกวิชาชีพในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวอยู่ จึงเป็นไปเพื่อสร้างนิสัยรักการทำงาน ให้แก่ ผู้ต้องขังได้ตระหนักถึงคุณประโยชน์จากการทำงานนั้น ๆ

2. การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเพื่อเหตุทางการปกครอง และรักษาระเบียบวินัย ผู้ต้องขังมักจะมี ความกระวนกระวายใจ หงุดหงิด เพราะการถูกจำกัดอิสรภาพ การปล่อยให้ผู้ต้องขังว่างงาน หรือใช้เวลา ว่างไม่เป็นประโยชน์ ย่อมเป็นผลให้ผู้ต้องขังว้าวุ่น แสดงออกด้วยการฝ่าฝืนระเบียบวินัย การจัดงานให้ ทำเต็มเวลาจึงเป็นหนทางช่วยจัดความฟุ้งซ่านนั้นได้

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความรู้คือผลของการศึกษาที่ช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านความสามารถ ทาง เชาว์ปัญญาเกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งประกอบไปด้วย ความเข้าใจ การรู้จักนำไปประยุกต์ใช้ในงาน โดยสามารถทำได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นความรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรมจึงเป็นการพัฒนาความสามารถ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เกิดการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงการกระทำของบุคคลให้มีความรู้ต่อสิ่งใหม่ และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่จะเพิ่มสรรรพภาพในการทำงาน ของ ผู้ปฏิบัติงานทั้งในด้านความคิด การกระทำ ความสามารถ ความชำนาญ และการแสดงออก

2.2.7 หลักเกณฑ์การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

1. กำหนดโทษ ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษจำคุกระยะสั้น ไม่สมควรนำมาฝึกวิชาชีพในทาง ช่างฝีมือที่ต้องใช้การฝึกเป็นระยะเวลาานาน

2. ความแข็งแรงของร่างกาย เนื่องจากงานบางประเภทต้องใช้ผู้ที่มีร่างกายแข็งแรง เช่น งานด้านการเกษตรบางชนิด

3. สติปัญญา ผู้ต้องขังบางคนมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ควรจะได้ใช้งานในส่วนที่เกี่ยวกับ ความคิดริเริ่ม เช่น งานพิมพ์ ออกแบบหนังสือ

2.2.8 การฝึกวิชาชีพโดยใช้แรงงาน

นวลจันทร์ ทศนชัยกุล (2540 : 391) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเรือนจำและทัณฑ สถานว่ามีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อความปลอดภัยของสังคมโดยการนำตัวผู้กระทำผิดมาคุมขังไว้ในระยะเวลาที่ต้องโทษ

2. เพื่อให้การศึกษาอบรมวิชาสามัญ วิชาชีพและพัฒนาจิตใจของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้การให้ การศึกษาแก่ผู้ต้องขัง เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเหลือทรัพยากรมนุษย์

3. เพื่อจัดหาสวัสดิการ และให้การสงเคราะห์แก่ผู้กระทำความผิด ทั้งในระหว่างถูกคุมขัง และ ภายหลังการปลดปล่อยตามความเหมาะสมในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

อัจฉรา เขตภารา (2545 : 20) อำนวยการหน้าที่สำคัญของกรมราชทัณฑ์ คือ การปฏิบัติต่อผู้กระทำ ความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล กรมราชทัณฑ์จึงเป็นหน่วยงานโดยตรงที่รับผิดชอบใน การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ใน การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนั้นจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ การลงโทษอันเป็นผลตอบแทนของการกระทำผิด และการอบรมขัดเกลาผู้กระทำผิด ให้เป็นพลเมืองดีสามารถช่วยตามวัตถุประสงค์ประการที่ 2 คือ พยายามทุก ๆ ทางที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมและสภาพจิตใจของผู้ต้องขังให้พัฒนาไปในแนวทางที่ดีขึ้น แนวทางปฏิบัติที่น่าจะนำมาใช้ที่ สำคัญ มี 3 ประการ ได้แก่

- การให้การศึกษาอบรม
- จัดสวัสดิการและให้การสงเคราะห์
- การฝึกอาชีพ

ผู้ต้องขังเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ยังมีปัญหาในการบำบัดรักษาผู้ต้องขังวิธีหนึ่งก็คือ การฝึกอาชีพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จัดขึ้น แต่ในทางปฏิบัติจะใช้แรงงานเพียงอย่างเดียว สำหรับการฝึกอาชีพนั้นผู้ต้องขังจะต้องใช้ทั้งแรงงาน กำลังกายประกอบกับสติปัญญารวมทั้งฝีมือ และ ความประณีต ตามแนวนัดตามลักษณะของงานประเภทนั้น ๆ ซึ่งมีทั้งการฝึกอาชีพโดยใช้แรงงานและ การฝึกที่มุ่งไปประกอบอาชีพ

การฝึกอาชีพจะเป็นการศึกษาแก่ผู้ต้องขังทางหนึ่ง ที่จะช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ที่จะพ้นโทษ ออกไปมีคุณภาพสูงขึ้น สามารถประกอบอาชีพสุจริต มีรายได้พอเลี้ยงตนเองและไม่กลับไปกระทำ ความผิดอีก

การฝึกวิชาชีพที่ต้องใช้แรงงานมีหลากหลายเรื่องจำ อาจรับจากเอกชนภายนอกหรือหน่วยงาน ของรัฐบาลให้ทำของอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจเป็นงานของเรือนจำเอง เช่น การขุดคลอง การขุดดิน ขนไม้ เลื่อยไม้ ตัดไม้ งานเหล่านี้จัดได้ว่าไม่ใช่การฝึกอาชีพที่มีคุณภาพ เพราะผู้ต้องขังใช้กำลังแรงงาน เพียงอย่างเดียวไม่ได้ใช้ความคิดหรือสติปัญญาเลย การฝึกอาชีพแบบนี้จึงไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้ต้องขัง ภายหลังพ้นโทษแต่อย่างใดเลย แต่ดัง ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้แล้วว่าผู้ต้องขังที่ฝึกอาชีพด้วยแรงงานของ ตนก็เท่ากับถูกลงโทษให้ทำงานหนักดังเช่นที่มีกำหนดตามกฎหมายอาญาของผู้เฝ้า

2.2.9 ปัญหาอุปสรรคในการฝึกอาชีพและแนวทางแก้ไข (อ้างถึงใน อัจฉรา เขตภารา. 2545 : 22-23)

ในการฝึกอาชีพของผู้ต้องขัง มักจะประสบกับปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

1. ขาดเจ้าหน้าที่ ครูฝึก และงบประมาณ ผู้ต้องขังมีความต้องการฝึกอาชีพเพื่อประกอบอาชีพมี จำนวนมาก แต่เรือนจำมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ครูฝึกจำนวนน้อย ทั้งนี้ เพราะผู้ต้องขังส่วนมากย่อมต้องการ ฝึกวิชาชีพเพื่อสามารถนำไปประกอบอาชีพเมื่อตนพ้นโทษต่อไป ความขาดแคลนเจ้าหน้าที่ครูฝึก ไม่มี เครื่องมือ อุปกรณ์อย่างเพียงพอ เป็นปัญหาที่ทางเรือนจำและทัณฑสถานมักประสบเสมอ การฝึกอาชีพ จะได้ผลในการสร้างงานอาชีพแก่ผู้ต้องขัง รัฐบาลต้องจัดงบประมาณให้เพียงพอในการจ้างครูฝึกเพิ่ม

มากขึ้น เช่น ครูช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า และช่างไม้มาสอนให้มาก คือ ความฝึกเต็มเวลาและจะต้องให้มุ่งฝึกไปด้านใดด้านหนึ่ง เป็นการเฉพาะตามแนวคิดของผู้ต้องขังที่ได้เลือกฝึก ถ้ากระทำอย่างจริงจังทั้งครูฝึกและผู้ฝึก ซึ่งเป็นผู้ต้องขังจะทำให้ผู้ฝึกมีความรู้ความสามารถเกิดทักษะและมีความชำนาญในงานที่ฝึกอย่างเพียงพอที่จะนำไปประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้เรือนจำและทัณฑสถานต่างๆ จะต้องลงทุนในการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์การฝึกพร้อมทั้งวัสดุประกอบการฝึกให้ครบเพียงพอแก่จำนวนผู้ต้องขังด้วย

2. การสำรวจแรงงาน การจะจัดฝึกอาชีพประเภทใดนั้น เรือนจำและทัณฑสถานควรได้ศึกษาสำรวจความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงานในแต่ละสาขาอาชีพเสียก่อน ควรจะพิจารณาว่าในการฝึกอาชีพในแต่ละชนิด แต่ละประเภทของวิชาชีพนั้น ๆ แล้วจะมีตลาดข้างนอกรองรับงานนี้หรือไม่ ไม่ใช่จัดให้ฝึกอาชีพประเภทนั้น ไปแล้วแต่ไม่มีงานทำภายหลังพ้นโทษแล้ว เรือนจำควรมีการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกทราบว่าผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษไปแล้วว่ามีกี่คนได้งานทำ และได้ทำงานตรงตามสาขาวิชาชีพหรือไม่ มากน้อยเพียงไร ควรแยกตามจำนวนและลักษณะงาน การทำเช่นนี้นอกจากจะเป็นการช่วยหางานแก่ผู้ต้องขังด้วยแล้ว ยังทำให้มีข้อมูลประกอบการพิจารณา จัดการฝึกอาชีพของเรือนจำและทัณฑสถานนั้น ๆ ด้วย

3. การอบรมสภาพจิตใจ ในระหว่างที่เรือนจำมุ่งฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังนั้น ควรคำนึงถึงการอบรมจิตใจด้วย เพราะการอบรมจิตใจเป็นการขัดเกลาแก้ไขพัฒนาสภาพจิตใจ ความคิด ความรู้สึก ผิดชอบชั่วดี และความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อประเทศชาติแก่ผู้ต้องขัง การเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะพัฒนาจิตใจเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถเห็นได้ชัดเหมือนเช่นการฝึกอาชีพ ซึ่งจะสามารถเห็นได้ชัดว่าผลงานเป็นอย่างไร ปริมาณงานมีมากแค่ไหน ในขณะที่เดียวกันเรือนจำและทัณฑสถานก็สามารถขายผลผลิตเป็นรายได้ได้ด้วย อย่างไรก็ตามต้องตระหนักด้วยว่าการอบรมแก้ไขความคิด จิตใจของผู้ต้องขังมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะแม้ว่าเขาจะเป็นช่างฝีมือดีเพียงใด แต่ถ้าจิตใจไม่ได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นเขาก็อาจกระทำความผิดซ้ำและกลับเข้ามาเป็นผู้ต้องขังอีก ฉะนั้นแม้ว่าเรือนจำและทัณฑสถานจะจัดบริการฝึกอาชีพได้ดีเพียงใดก็ไม่ควรมองข้ามหรือละเลยการอบรมแก้ไขจิตใจผู้ต้องขังเป็นอันขาด

4. การฝึกอาชีพไม่ต่อเนื่อง ในกรณีที่ผู้ต้องขังกระทำความผิด เช่น อาจเรื่องทะเลาะวิวาทกันเอง หรืออยู่อย่างไม่เป็นระเบียบวินัย และอาจกระด้างกระเดื่องกับเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม ผู้ต้องขังบางคนกำลังฝึกวิชาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อทำผิดก็อาจถูกลงโทษโดยย้ายไปทำงานหนักที่ต้องใช้แรงงานอย่างเดียว แม้ว่าบุคคลนั้นกำลังฝึกวิชาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก็ตาม ทำการฝึกวิชาชีพเพื่อประกอบอาชีพทำได้ไม่ต่อเนื่อง เช่น ผู้ต้องขังกำลังฝึกและสลักงานไม้ทำผิดด้วยการทะเลาะวิวาทชกต่อยกับผู้ต้องขังรายอื่น เจ้าหน้าที่ก็อาจลงโทษ ผู้ต้องขังทั้งสองด้วยการย้ายไปขุดดิน ผลก็จะทำให้การฝึกแกะสลักทำได้ไม่ต่อเนื่องเพราะขาดตอนเสียแล้ว

5. ผลตอบแทนที่ได้รับ การทำงานฝึกวิชาชีพ ผลดีวัตถุประสงค์งานแต่ละชิ้น เช่น โตะ แก้ว วัสดุดอกไม้และอื่น ๆ ผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนตกแก่ผู้ต้องขังน้อยเกินไป เนื่องจากเมื่อมีการจ้างงานเรือนจำเป็นผู้รับทำของจากหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ว่าจ้าง เรือนจำต้องลงทุนในการจัดหาวัตถุดิบเมื่อขายได้ก็จะแบ่งรายได้เป็น 3 ส่วน ให้เรือนจำเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขัง ดังนั้นปัญหาเรื่องผลตอบแทนที่ได้รับตอนนี้ควรแก้ไขด้วยการใช้ระบบรัฐ ธุรกิจเอกชนหรือหน่วยงานภายนอก ถ้าต้องการจ้างทำของไปให้จ้างกับกระทรวงการคลัง กระทรวงการคลังจะต้องลงทุน โดยเรือนจำทำงบประมาณเบิกค่าใช้จ่าย วัตถุดิบ ค่าสวัสดิการเจ้าหน้าที่ และ ค่าฝีมือแรงงานผู้ต้องขัง วิธีนี้จะทำให้ผู้ต้องขังมีรายได้เป็นผลประโยชน์สะสมมากกว่าที่เรือนจำรับงานจ้างมาโดยไม่ผ่านกระทรวงการคลัง

6. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานร่วมกับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ควรร่วมมือจัดการประกวดผลผลิตของผู้ต้องขังที่มาจากเรือนจำต่าง ๆ การจัดการประกวดผลผลิตจะช่วยให้เกิดการพัฒนาฝีมือและความคิด บำรุงขวัญและกำลังใจแก่ผู้ต้องขังให้มีความตั้งใจที่จะฝึกวิชาชีพอย่างจริงจัง ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตเมื่อออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองภายหลังพ้นโทษ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้พ้นโทษถูกทอดทิ้ง และไม่มีอาชีพเลี้ยงตัวเอง ซึ่งอาจหันมากระทำความผิดอีก

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.3.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ในการจัดการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ผู้ต้องขังสนใจและใส่ใจเรียนรู้ทำให้เกิดทักษะ ที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานราชทัณฑ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกรมราชทัณฑ์ที่กำหนดไว้ในภารกิจหลักข้อที่ 2 คือการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี โดยการให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขังเหล่านั้น และเป็นผลจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งตามความหมายของความพึงพอใจได้ความหมายไว้ท่านดังต่อไปนี้

วอลเลอร์สไตน์ (Wallerstein ; อ้างถึงใน วินัย ไพรทอง. 2546 : 19) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจว่า หมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

Davis (1967 ; อ้างถึงใน จิรศักดิ์ ชำนาญภักดี. 2543 : 7) มีความเห็นว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจของมนุษย์คือ ความพยายามจะขจัดความตึงเครียด หรือความกระวนกระวายหรือภาวะที่ไม่ค่อยสบายในร่างกาย เมื่อมนุษย์สามารถขจัดสิ่งต่าง ๆ ได้แล้วมนุษย์ย่อมได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่ต้องการ

กิติมา ปริดาติลล (2524 : 321; อ้างถึงใน วินัย ไพรทอง. 2546 : 19) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและจูงใจในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจ

จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

หลุย จ้าปาเทศ (2533 : 6 ; อ้างถึงใน กรองทอง นามวิเศษ. 2545 : 16) ให้ความหมาย ความพึงพอใจ คือความต้องการ (Need) ได้บรรลุเป้าหมายโดยมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เห็นว่ามีความสุข

อมร รักษาสัตย์ (2533 : 27 ; อ้างถึงใน กรองทอง นามวิเศษ. 2545 : 16) ให้ความเห็นว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่ใช้วัดประสิทธิภาพของการบริการงานได้ เพราะการจัดบริการของรัฐไม่ใช่สักแต่จะทำให้เสร็จ ๆ ไป แต่หมายถึงการให้บริการอย่างดี เป็นที่พอใจของประชาชน

สวาท หน่อจันทร์ (2543 : 15) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

จากความหมายของความพึงพอใจที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอที่จะสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ชอบ พอใจ สุขใจ ของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรืออย่างหนึ่งอย่างใดเป็นการตอบสนองความต้องการของบุคคล ซึ่งถ้าบุคคลไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานอาจเกิดภาวะเครียด และเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหรือประท้วงได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อจะได้หาแนวทางปรับปรุงแก้ไขข้อจำกัดบางอย่างที่อาจไม่สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของบุคคล

2.3.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้งานประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากผู้บริหารจะดำเนินการให้ผู้ทำงานเกิดความพึงพอใจในการทำงานแล้ว ยังจำเป็นต้องดำเนินการที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้อง ผลของการปฏิบัติงานของหน่วยงานเกิดความพึงพอใจด้วยความเจริญก้าวหน้าของการปฏิบัติงานเป็นประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ต่อการพัฒนาของหน่วยงาน ดังนั้น ผู้บริหารที่ฉลาดจึงควรที่จะศึกษาให้ลึกซึ่งถึงปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับผลจากการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2.3.3 องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ

ล๊อค (Locke ; อ้างถึงใน อดุลย์ ชูสุวรรณ. 2537 : 34) ได้สรุปองค์ประกอบพื้นฐานที่ทำให้เกิดความพึงพอใจไว้ดังนี้

1. งาน (Work) งานเป็นองค์ประกอบอันดับแรกที่ทำให้คนพอใจหรือไม่พอใจ หมายถึงว่าคนนั้นชอบงานนั้นหรือไม่ ถ้าชอบและมีความสนใจอยู่ด้วยก็จะมีคามพึงพอใจในงานสูงเป็นทุนอยู่แล้ว นอกจากนี้ลักษณะงานก็มีหลายอย่างที่ท้าทายถ้าเกิดความสนใจในงาน ทำให้มีโอกาสที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ นอกจากนี้งานก็จะต้องมีระดับความยากง่ายที่เหมาะสมกับคนทำด้วย ไม่ใช่ยากเกินไปง่ายเกินไป จำนวนงานหรือปริมาณงานก็จะพอดีกับความสามารถและเวลาของบุคคล

2. ค่าจ้าง (Pay) ค่าจ้างแรงงานเป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่ง เพราะค่าจ้างอาจเป็นเงินหรือเป็นของ หนึ่งอย่างใดที่ลูกจ้างจะสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบำบัดความต้องการของตนได้ อัตราค่าจ้างแรงงานที่เหมาะสมก็จะทำให้ผู้ทำงานพึงพอใจ

3. โอกาสที่จะเลื่อนขั้นหรือตำแหน่ง (Promotion) องค์ประกอบอีกประการหนึ่งก็คือ โอกาสในการเลื่อนขั้นหรือเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ไป เพราะในการทำงานทุกคนก็ตั้งความคาดหวังว่าจะต้องได้รับการพิจารณาจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นไปได้และการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งนั้น จะต้องมีการพิจารณาที่ยุติธรรมและเป็นเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับได้

4. การยอมรับ (Recognition) การยอมรับจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงานก็เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เช่น เมื่อบุคคลทำอะไรสำเร็จก็ควรจะได้รับยกย่อง และประกาศเกียรติคุณสรรเสริญบ้าง ควรให้เครดิตกับบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารควรจะสนับสนุนแก่บุคคลที่ได้แสดงความสามารถ และทำงานให้สำเร็จลงด้วยดี

5. ผลประโยชน์ (Benefit) ผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนที่บุคคลได้รับจากการทำงานหรือคาดหวังว่าจะได้รับก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน

6. สภาพการทำงาน (Working Condition) สภาพการทำงานรวมถึงสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะทางกายภาพ (Physical Environments) ซึ่งรวมถึงอุณหภูมิการถ่ายเทอากาศ ความชื้น แสง เสียง ตลอดจนการจัดสภาพให้ห้องทำงาน การทำงาน ที่ตั้งขององค์กร เป็นต้น นอกจากนี้แล้วระยะเวลาการทำงาน การหยุดพักระหว่างงาน ก็เป็นองค์ประกอบของสภาพการทำงานอย่างหนึ่ง

7. หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา (Leader) หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาก็เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคคลที่ทำงานมีความพึงพอใจในการทำงาน หัวหน้าแบบต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เหมือนกัน หัวหน้ามีทักษะในการบริหารงานมากน้อยแค่ไหน รู้หลักมนุษยสัมพันธ์เพียงไร และเมื่อมีปัญหาในการทำงาน หัวหน้ามีความสามารถที่จะให้คำปรึกษาได้มากน้อยเพียงไร

8. เพื่อนร่วมงาน (Co-workers) เพื่อนร่วมงานก็เป็นองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่จะส่งเสริมและหยุดยั้งความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อการทำงาน ถ้าหากบุคคลใดมีเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถสูงพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือคนอื่นและมีความเป็นมิตร บุคคลก็จะมีคามพึงพอใจในสภาพการทำงาน

9. องค์กรและการจัดการหรือบริหาร (Organization and Management) นโยบายและการจัดการหรือการบริหารภายในองค์กร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง

2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปทุม นิคมานนท์ (2528 : 322-323 ; อ้างถึงใน วินัย ไพรทอง. 2546 : 69) ได้อ้างถึงผลการสำรวจในประเทศอังกฤษ โดยสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute for Adult Education – NAIE) ว่าเหตุผลที่ผู้ใหญ่เข้าเรียน มีดังนี้

1. การประกอบอาชีพ (Vocation Motive) เป็นเหตุผลสำคัญและชัดเจนที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่วัยต้น หรือคนหนุ่มสาวเข้ามาเรียน เพราะต้องการพัฒนาตนเองด้านอาชีพ และความรู้เพื่อที่จะหางานได้ง่ายยิ่งขึ้น ประกอบอาชีพได้ดีขึ้น ได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2. การพัฒนาตนเอง (Self Development) เช่น ต้องการเพิ่มพูนความรู้ ขยายโลกทัศน์ หรือสนใจวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะเรียนเพื่อยกระดับความรู้ของตน

3. การเป็นแม่บ้านพัฒนา (Captive Wives) เป็นเหตุผลประการสำคัญ แม่บ้านที่ไม่ได้ทำงานนอกบ้านจะเพิ่มพูนความรู้ให้ตนเอง และปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว มักใช้เวลาว่างในช่วงกลางวันเข้าเรียนศึกษาผู้ใหญ่ เช่น เรียนทำอาหาร ตัดเย็บเสื้อผ้า เรียนภาษา ศิลปะแขนงต่าง ๆ เป็นต้น

4. การปรับตัวเข้ากับสังคม (Social Motive) เป็นเหตุผลเนื่องจากแรงผลักดันทางสังคม เช่น ต้องการตามคนอื่นให้ทัน ขจัดความเหงา เรียนตามพรรคพวก เพราะเพื่อนชวน หรือเพราะมีเวลาว่างในช่วงนั้นพอดี

5. เหตุผลอื่น ๆ เช่น สนใจเพราะมาเปิดสอนใกล้บ้าน มีความจำเป็นในช่วงหนึ่งของชีวิต ต้องการใช้เวลาว่าง ต้องเข้าใจเรื่องของวัยรุ่น เพื่อการปรับตัวเมื่อปลดเกษียณ เพื่อรักษาสุขภาพ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2530 ; อ้างถึงใน อัจฉรา เขตภารา. 2545 : 69-70) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยของ Johns Tone และ Rivera เกี่ยวกับการเข้าร่วมการเรียนรู้การศึกษาผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาว่า เกิดจากแรงกระตุ้นสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อที่จะให้รู้มากขึ้น
2. เพื่อเตรียมที่จะรับงานใหม่
3. เพื่อที่จะเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับงานที่กำลังทำอยู่
4. เพื่อที่จะใช้เวลาว่างให้สนุกสนานและรู้สึกมีคุณค่า
5. เพื่อที่จะพบคนที่สนใจ และพบเพื่อนใหม่
6. เพื่อที่จะได้ทำงานหรือหน้าที่ที่บ้าน หรือที่คนอื่นได้ดัดขึ้น
7. เพื่อจะได้หนีพ้นไปจากงานประจำที่จำเจ
8. เพื่อที่จะที่ทำงานให้ดีขึ้น หรือเข้าใจงานดีขึ้น
9. เพื่อปรับปรุงด้านทักษะ
10. เพื่อจะให้เพิ่มเงินเดือนประจำให้มีมากขึ้น
11. เพื่อจะพัฒนาบุคลิกภาพและความสัมพันธ์ด้านส่วนตัว

12. เพื่อให้มีความรู้ทั่ว ๆ ไปดีขึ้น

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2525 : 46) ได้ทำการศึกษาถึงทัศนคติของผู้ต้องขังต่อระเบียบกฎเกณฑ์ การฝึกอบรมและการฝึกวิชาชีพในเรือนจำ พบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 72.7 เห็นว่า การฝึกวิชาชีพในเรือนจำ จะได้ผลต่อผู้ต้องขังเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ถึงแม้ว่ามีการฝึกอบรมอย่างไรก็จะมี ผู้กระทำผิดและกลับเข้ามาในเรือนจำเป็นจำนวนมาก

นริพรธ สวรรณกิติ (2541: 83) ได้ทำการศึกษาความต้องการของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลาง คลองเปรมในการฝึกอบรมวิชาชีพ พบว่าสถานภาพการสมรส ภูมิลำเนา และอาชีพก่อนต้องโทษมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขัง

สุวาริ รวบทองศรี (2533 : 38) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานราชทัณฑ์ในทศวรรษหน้า ผลการวิจัยพบว่า กรมราชทัณฑ์ควรสร้างภาพพจน์และบทบาทให้เด่นชัดขึ้น เพิ่มกิจกรรมที่จะเน้นให้ ผู้ต้องขังเข้าใจและพัฒนาตนเองมากขึ้น กิจกรรมทุกประเภทที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจะยังคงมีต่อไปแต่จะ พัฒนาไปในรูปของความเป็นธรรม มีมนุษยธรรม มุ่งเน้นการบำบัดแก้ไขด้วยการบริหารด้านเป้าหมาย ที่ จะมีให้ผู้พ้นโทษหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีกนั้น จะต้องเน้นการอบรมและฝึกวิชาชีพที่เหมาะสม ให้ การสงเคราะห์อย่างจริงจัง โดยเฉพาะการสงเคราะห์และติดตามผลหลังปล่อยตัวต้องเน้นการปฏิบัติเป็น พิเศษ การฝึกวิชาชีพภายในเรือนจำจะเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในลักษณะงาน อุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นด้วย

พิรยุทธ หุชนะนันท์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนางานสวัสดิการ ผู้ต้องขังศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำและทัณฑสถานภายในแขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนางานราชทัณฑ์ให้สอดคล้อง ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำดังกล่าว และจากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศไทยมี ความสอดคล้องตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาและอุปสรรคที่ สำคัญที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำได้ คือ ปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหา ด้านบุคลากร ปัญหาด้านอาคารสถานที่และปัญหาในด้านนโยบายของกรมราชทัณฑ์ แนวทางใน การพัฒนางานราชทัณฑ์ให้สอดคล้องตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำนั้น พบว่ารัฐต้องให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณเพิ่มขึ้น ด้านการพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้มีคุณภาพ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการยุติธรรม และด้านการปรับปรุงระบบการประเมินผลเรือนจำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่ง กรมราชทัณฑ์น่าจะทำได้ให้ความสนใจกับการพัฒนางานราชทัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนด มาตรฐานขั้นต่ำในส่วนที่ยังไม่สามารถปฏิบัติได้ โดยเฉพาะในเรื่องการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและการพัฒนาด้านอาคารสถานที่

ในปัจจุบันการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังนี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการลงโทษแก่ผู้ต้องขังด้วยการแก้ไข ฟื้นฟู ผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีเพื่อกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข การควบคุมผู้ต้องขังต้อง ไม่ให้หลบหนีนั้น จำเป็นต้องสร้างความพึงพอใจให้ตรงตามความต้องการด้วยการจัดสวัสดิการให้

แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งในการจัดสวัสดิการผู้ต้องขังนั้นจะกระทำเพียงชนิดเดียวหรืออย่างเดียวโดยไม่มี การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณ์ไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพราะสวัสดิการที่ผู้ต้องขังได้รับ คือ รูปแบบ ผลประโยชน์ ที่กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำมา ให้เพื่อให้ผู้ต้องขังมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยสวัสดิการที่ผู้ต้องขังได้รับจากกรมราชทัณฑ์ประกอบไป ด้วย

1. สวัสดิการขั้นพื้นฐาน (ปัจจัย 4)
2. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล
3. สวัสดิการด้านการศึกษา
4. สวัสดิการด้านอนามัยผู้ต้องขัง
5. สวัสดิการด้านกีฬาและนันทนาการ

โดยการจัดสวัสดิการนั้นกรมราชทัณฑ์ได้มุ่งเน้นที่จะจัดสวัสดิการให้ตรงตามความต้องการ ของผู้ต้องขัง ซึ่งผู้ต้องขังก็ยังคงมีความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้าน ความปลอดภัย ซึ่งการจัดสวัสดิการในประเทศไทยนั้นได้นำรูปแบบ วิธีการ มาจากประเทศต่าง ๆ ไม่ ว่าจะเป็นด้านมาตรฐานความเป็นอยู่ อาหาร การแพทย์ การรักษาพยาบาล การเยี่ยมและการติดต่อทาง จดหมาย การบริการจากอาสาสมัคร การบริการด้านการศึกษา โดยการให้สวัสดิการนั้นมิได้มุ่งเน้นที่จะ ให้เฉพาะกับผู้ที่เดือดร้อน หากแต่สวัสดิการนั้นได้ให้กับผู้ต้องขังทุกคนเพื่อให้เกิดความเสมอภาคกัน

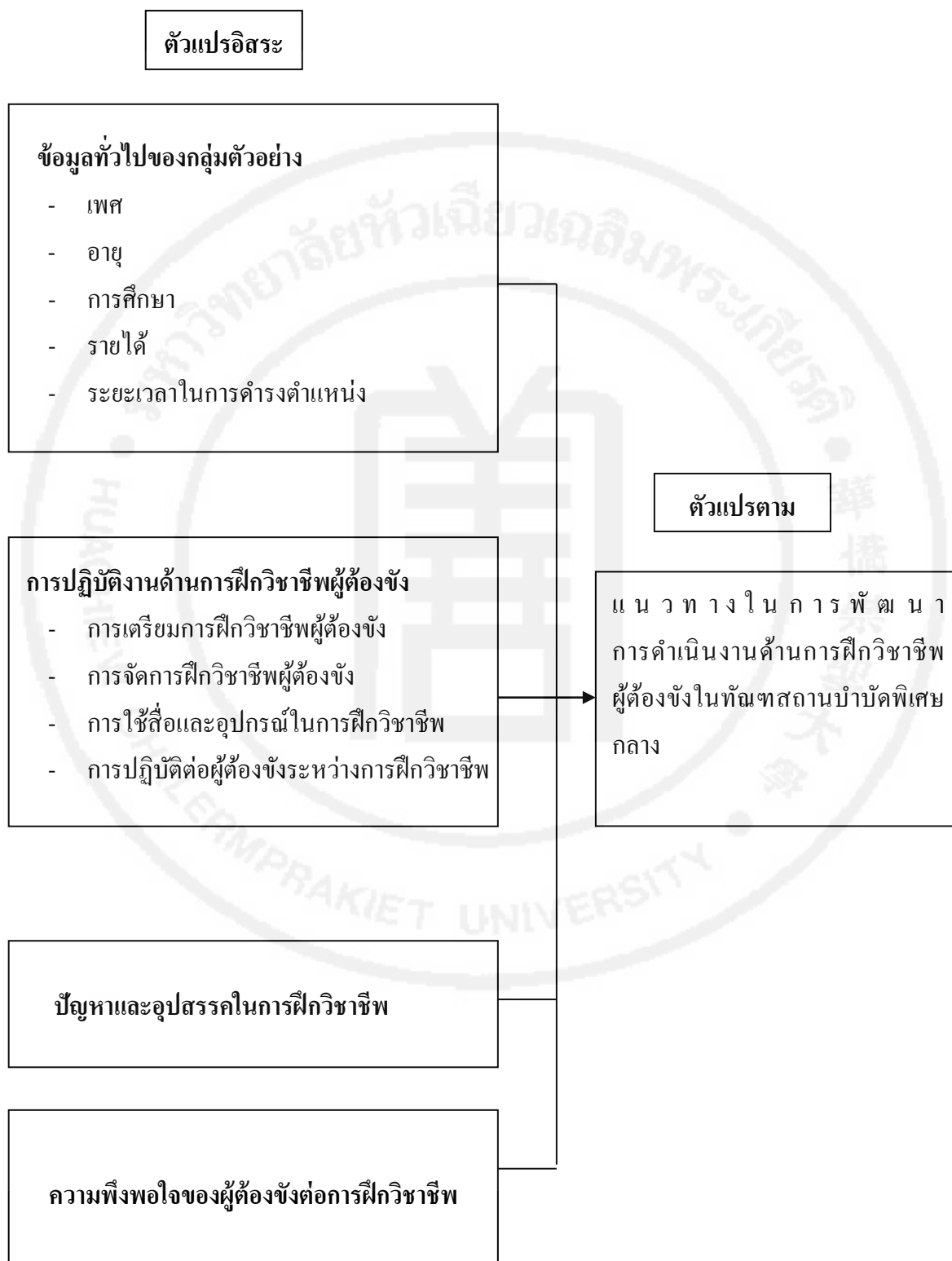
จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติต่อผู้กระทำ ความผิดโดยการใช้การฝึกวิชาชีพนั้น เป็นส่วนหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของ ผู้ต้องขังในระดับหนึ่ง ดังนั้นการฝึกวิชาชีพย่อมมีความสำคัญในการจัดให้ผู้ต้องขังหรือเปิดโอกาสให้ ผู้ต้องขังได้เลือกปฏิบัติได้ รวมทั้งหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง การศึกษารูปแบบของการฝึกวิชาชีพของประเทศต่าง ๆ นั้นก็เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติงานที่ดี เนื่องจาก ก่อให้เกิดการพัฒนาการฝึกวิชาชีพที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของ สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจและประชากรหรือผู้กระทำความผิดที่มีความแตกต่างกันด้วย

2.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ได้กำหนดตัวแปรที่จะ ศึกษาการฝึกวิชาชีพเป็นการเฉพาะ

1. ข้อมูลส่วนบุคคล
2. การปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง
3. ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพ
4. ความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการฝึกวิชาชีพ

แผนภูมิที่ 2.1
กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการออกเป็นขั้นตอนตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การแปลผลข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือเจ้าหน้าที่ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางจำนวน 233 คน และผู้ต้องขังที่อยู่ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง จำนวน 5,043 คน (ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2549)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ
 - 2.1 กลุ่มเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางทั้งหมดมีจำนวน 20 คน
 - 2.2 กลุ่มผู้ต้องขังที่ได้รับการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง จำนวนทั้งหมด 100 คน โดยวิธีการสุ่ม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือ 2 ชุด คือ เครื่องมือที่ใช้สำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง และเครื่องมือที่ใช้วัดความพึงพอใจของผู้ต้องขัง โดยมีองค์ประกอบดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง มี 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาการทำงาน การเข้ารับการอบรม รายได้

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่

ตอนที่ 4 แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังใน
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ต้องขังที่ฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง มี 5 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพก่อนต้องโทษ
รายได้

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษ
กลาง

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในทัณฑสถาน

3.3 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารตำรา บทความทางวิชาการ ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง เพื่อเป็นกรอบความคิด กำหนดประเด็นที่เกี่ยวกับขอบเขตของเนื้อหา ในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามโดยพิจารณาคำแนะนำการจัดสร้างให้สอดคล้องกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังตามสภาพปัจจุบัน

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความชัดเจนด้านภาษาในทุก ๆ ข้อ และนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุง

4. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังที่มีในกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จำนวน 5 คนและผู้ต้องขังจำนวน 15 คน เพื่อดูความเหมาะสมของคำถาม

5. จัดพิมพ์แบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ ก่อนนำไปเก็บข้อมูลวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาได้ทำหนังสือขออนุญาต เข้าไปทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้ศึกษาได้ส่งแบบสอบถามและอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถาม ของผู้ต้องขังกับผู้ช่วยแจกแบบสอบถาม จำนวน 2 คน
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและความถูกต้องในแบบสอบถาม ก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ ตามเกณฑ์ไปทำการวิเคราะห์ประมวลผลต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามใช้ประมวลด้วยสถิติเบื้องต้นและใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยการใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพและค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

3.6 การวิเคราะห์และแปลค่าความหมาย

1. การวิเคราะห์และการแปลค่าความหมาย นำข้อมูลของการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ที่แสดงถึงระดับการปฏิบัติงาน 4 ด้านดังนี้ ด้านการเตรียมการฝึกวิชาชีพ ด้านการจัดการฝึกวิชาชีพ ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพ และด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างฝึกวิชาชีพเป็นคะแนนที่วัดได้ตามแบบมาตราส่วนของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดค่าแบ่งเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้สูตรคือ

คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด

3

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติงาน
2.34 - 3.00	มาก
1.67 - 2.33	ปานกลาง
1.00 - 1.66	น้อย

2. การวิเคราะห์และการแปลค่าความหมาย นำข้อมูลของการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ที่แสดงถึงความพึงพอใจของผู้ต้องขังในด้านการฝึกวิชาชีพเป็นคะแนนที่วัดได้ตาม

แบบมาตราส่วนของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดค่าแบ่งเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้สูตรคือ

คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด

3

คะแนนเฉลี่ย

ระดับความพึงพอใจ

2.34 - 3.00

มาก

1.67 - 2.33

ปานกลาง

1.00 - 1.66

น้อย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง โดยผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียงตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นผลการศึกษาจากแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาการทำงาน การเข้าอบรมการฝึกวิชาชีพ รายได้

1.2 การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่

1.4 แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ส่วนที่ 2 เป็นผลการศึกษาจากแบบสอบถามสำหรับผู้ต้องขังที่ฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง

2.5 ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง

4.1 การศึกษาจากแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

การศึกษาจากแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาการทำงาน การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ รายได้ การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในทัศนสถานบำบัดพิเศษกลางที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง จำนวน 20 คน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาการทำงาน การเข้าอบรมการฝึกวิชาชีพ รายได้ ผลการศึกษาพบว่า

เพศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90.0 ที่เหลือเป็นเพศหญิง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

อายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 26 – 30 ปีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 อายุ 41 ปีขึ้นไปจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 อายุระหว่าง 31 – 35 ปีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 อายุระหว่าง 36 – 40 ปีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

การศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 มีการศึกษาระดับอนุปริญญาตรีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

ระยะเวลาการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุการทำงานเท่ากันคือ ตั้งแต่ 1 – 5 ปีและ 6 – 10 ปีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมามากกว่า 20 ปีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 และตั้งแต่ 16 – 20 ปีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 โดยผู้ที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมมากที่สุดจำนวน 4 ครั้งจากกรมราชทัณฑ์ และไม่เคยได้รับการอบรมจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0

รายได้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 11,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 มีรายได้ 7,100 – 9,000 บาทจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 มีรายได้ 5,100 – 7,000 บาทจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 และมีรายได้ 9,100 – 11,000 บาทจำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 10.0 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1
จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
เพศชาย	18	90.0
เพศหญิง	2	10.0
รวม	20	100.0
2. อายุ		
18 – 25 ปี	0	0.0
26 – 30 ปี	8	40.0
31 – 35 ปี	3	15.0
36 – 40 ปี	2	10.0
41 ปี ขึ้นไป	7	35.0
รวม	20	100.0
3. วุฒิการศึกษา		
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	3	15.0
อนุปริญญา	2	10.0
ปริญญาตรี	14	70.0
สูงกว่าปริญญาตรี	1	5.0
รวม	20	100.0
4. ระยะเวลาที่ทำงาน		
1 – 5 ปี	8	40.0
6 – 10 ปี	8	40.0
11 – 15 ปี	0	0.0
16 – 20 ปี	1	5.0
มากกว่า 20 ปี	3	15.0
รวม	20	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)
จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. การอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพ		
เคย	8	40.0
ไม่เคย	12	60.0
รวม	20	100.0
6. อัตราเงินเดือน		
4,100 – 5,000 บาท	0	0.0
5,100 – 7,000 บาท	3	15.0
7,100 – 9,000 บาท	5	25.0
9,100 – 11,000 บาท	2	10.0
มากกว่า 11,000 บาท	10	50.0
รวม	20	100.0

4.1.2 การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่

การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ประกอบด้วยคำถาม 4 ด้าน ได้แก่ การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ซึ่งจะได้นำเสนอผลการศึกษาดังนี้

การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง พบว่ามีการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาในการฝึกวิชาชีพ รายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพื่อการวางแผนปฏิบัติทุกวัน เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ตอบว่า ไม่ใช่

ฝ่ายจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นฝ่ายคัดเลือกผู้ต้องขังจากทะเบียนประวัติก่อนส่งเข้าฝึกวิชาชีพ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังสามารถเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายของกรมราชทัณฑ์ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การจัดการฝึกวิชาชีพสามารถเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ตอบว่า ไม่ใช่

มีการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรสำหรับการฝึกวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 ตอบว่า ใช่ และจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง พบว่าการจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังเน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เน้นสถานที่ใช้ในการฝึกเป็นหลัก เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เน้นให้เขามีความรู้เฉพาะด้าน เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การจัดการฝึกวิชาชีพสามารถเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เน้นให้เขาใช้เครื่องมืออย่างปลอดภัย เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง ต้องเน้นให้นำไปประกอบอาชีพได้ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง กำหนดเนื้อหาของทฤษฎีและปฏิบัติในสัดส่วนที่เท่ากัน เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ตอบว่า ใช่ และจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การเรียนการสอนทางด้านทฤษฎี โดยการแจกเอกสารตำราให้ศึกษาและอธิบายเพิ่มเติมเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การสอนในภาคปฏิบัติโดยการอธิบายขั้นตอนการทำงาน แต่ละอย่างก่อนลงมือการปฏิบัติจริง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ตอบว่า ไม่ใช่

ก่อนลงมือปฏิบัติจริง ผู้ที่ไม่เคยผ่านการทำงานเกี่ยวข้องกับวิชาชีพที่เข้ารับการฝึกจะได้ดูขั้นตอนการปฏิบัติจากวีดิทัศน์ก่อนการปฏิบัติงานจริง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง พบว่าสื่อการสอนวิชาชีพที่ใช้ในภาคทฤษฎีมีความเหมาะสมและเพียงพอ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 75.0 ตอบว่า ใช่ และจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ตอบว่า ไม่ใช่

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติมีความเหมาะสมและเพียงพอ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ตอบว่า ไม่ใช่

สื่อการสอนวิชาชีพที่ใช้ในภาคทฤษฎีที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีประสิทธิภาพ และทันสมัย เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ตอบว่า ไม่ใช่

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติมีประสิทธิภาพและทันสมัย เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ตอบว่า ไม่ใช่

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีงบประมาณสนับสนุนในการจัดหาสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังอย่างเพียงพอ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การจัดซื้อจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับฝึกวิชาชีพทัณฑสถาน ได้จัดให้เจ้าหน้าที่โรงงานเป็นผู้ดำเนินการในลักษณะคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ตอบว่า ไม่ใช่

สื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับการฝึกวิชาชีพที่มีอยู่ในปัจจุบันทางทัณฑสถานเป็นผู้จัดหามาเองจากรายได้ของการฝึกวิชาชีพ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง พบว่าก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนผู้ต้องขังได้รับการอบรมทางคุณธรรมของศาสนา เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การฝึกวิชาชีพที่เรือนจำดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ท่านเห็นว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการฝึก เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตอบว่า ไม่ใช่

ท่านเห็นด้วยต่อแนวคิดที่จะให้เอกชนเข้ามาบริหารการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ตอบว่า ไม่ใช่

ท่านได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ตอบว่า ไม่ใช่

ท่านได้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงาน ในทัณฑสถานเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ตอบว่า ไม่ใช่

ท่านได้ทำหน้าที่ควบคุมพัสดุที่ใช้ฝึกวิชาชีพใน โรงงานด้วยตนเอง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การควบคุมผู้ต้องขังระหว่างฝึกวิชาชีพ ต้องรักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดเจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 5.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การมอบหมายให้ผู้ต้องขังฝึกงานต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 ตอบว่า ใช่ และ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ตอบว่า ไม่ใช่

การมอบหมายให้ผู้ต้องขังฝึกงาน ต้องคำนึงถึงความสามารถด้านร่างกายของผู้ต้องขังเจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 ตอบว่า ใช่ และจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ตอบว่า ไม่ใช่ (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
	ใช่	ไม่ใช่
การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง		
1. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาในการฝึกวิชาชีพ รายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพื่อการวางแผนปฏิบัติทุกวัน	12 (60.0)	8 (40.0)
2. ฝ่ายจำเนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นฝ่ายคัดเลือกผู้ต้องขังจากทะเบียนประวัติก่อนส่งเข้าฝึกวิชาชีพ	17 (85.0)	3 (15.0)
3. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังสามารถเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบาย	18 (90.0)	2 (10.0)
4. การจัดการฝึกวิชาชีพสามารถเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง	15 (75.0)	5 (25.0)
5. มีการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรสำหรับการฝึกวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้ต้องขัง	13 (65.0)	7 (35.0)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)
จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
	ใช่	ไม่ใช่
การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง		
1. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังเน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง	16 (80.0)	4 (20.0)
2. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เน้นสถานที่ใช้ในการฝึกเป็นหลัก	8 (40.0)	12 (60.0)
3. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เน้นให้เขามีความรู้เฉพาะด้าน	15 (75.0)	5 (25.0)
4. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เน้นให้เขาใช้เครื่องมืออย่างปลอดภัย	18 (90.0)	2 (10.0)
5. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง ต้องเน้นให้นำไปประกอบอาชีพได้	18 (90.0)	2 (10.0)
6. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง กำหนดเนื้อหาของทฤษฎีและปฏิบัติในสัดส่วนที่เท่ากัน	6 (30.0)	14 (70.0)
7. การเรียนการสอนทางด้านทฤษฎี โดยการแจกเอกสารตำราให้ศึกษาและอธิบายเพิ่มเติม	12 (60.0)	8 (40.0)
8. การสอนในภาคปฏิบัติโดยการอธิบายขั้นตอนการทำงาน แต่ละอย่างก่อนลงมือปฏิบัติจริง	19 (95.0)	1 (5.0)
9. ก่อนลงมือปฏิบัติจริง ผู้ที่ไม่เคยผ่านการทำงานเกี่ยวข้องกับวิชาชีพที่เข้ารับการฝึกจะได้ดูขั้นตอนการปฏิบัติจากวิดีโอ ก่อนการปฏิบัติจริง	8 (40.0)	12 (60.0)
การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพ		
1. สื่อการสอนวิชาชีพที่ใช้ในภาคทฤษฎีมีความเหมาะสมและเพียงพอ	15 (75.0)	5 (25.0)
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติมีความเหมาะสมและเพียงพอ	12 (60.0)	8 (40.0)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)
จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
	ใช่	ไม่ใช่
3. สื่อการสอนวิชาชีพที่ใช้ในภาคทฤษฎีที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีประสิทธิภาพและทันสมัย	10 (50.0)	10 (50.0)
4. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติมีประสิทธิภาพและทันสมัย	8 (40.0)	12 (60.0)
5. ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีงบประมาณสนับสนุนในการจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง	11 (55.0)	9 (45.0)
6. การจัดซื้อจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับฝึกวิชาชีพทัณฑสถาน ได้จัดให้เจ้าหน้าที่โรงงานเป็นผู้ดำเนินการในลักษณะคณะกรรมการ	12 (60.0)	8 (40.0)
7. สื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับการฝึกวิชาชีพที่มีอยู่ในปัจจุบันทางทัณฑสถานเป็นผู้จัดหาเองจากรายได้ของการฝึกวิชาชีพ	14 (70.0)	6 (30.0)
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างฝึกวิชาชีพ		
1. ก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนผู้ต้องขังได้รับการอบรมทางคุณธรรมของศาสนา	13 (65.0)	7 (35.0)
2. การฝึกวิชาชีพที่เรือนจำดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ท่านเห็นว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการฝึก	18 (90.0)	2 (10.0)
3. ท่านเห็นด้วยต่อแนวคิดที่จะให้เอกชนเข้ามาบริหารการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง	14 (70.0)	6 (30.0)
4. ท่านได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ	14 (70.0)	6 (30.0)
5. ท่านได้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานในทัณฑสถานเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ	16 (80.0)	4 (20.0)
6. ท่านได้ทำหน้าที่ควบคุมพัสดุที่ใช้ฝึกวิชาชีพในโรงงานด้วยตนเอง	11 (55.0)	9 (45.0)
7. การควบคุมผู้ต้องขังระหว่างฝึกวิชาชีพ ต้องรักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด	19 (95.0)	1 (5.0)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	
	ใช่	ไม่ใช่
8. การมอบหมายให้ผู้ต้องขังฝึกงานต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของผู้ต้องขัง	17 (85.0)	3 (15.0)
9. การมอบหมายให้ผู้ต้องขังฝึกงานต้องคำนึงถึงความสามารถด้าน	16 (80.0)	4 (20.0)

4.1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางของเจ้าหน้าที่

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ตัวผู้ต้องขังที่เข้ามารับการฝึกวิชาชีพส่วนใหญ่ไม่มีความสนใจโดยตรงบางคนทำไปเพราะสภาพแวดล้อมบังคับหรือต้องการให้เวลาผ่านไปวันๆ ไม่มีเป้าหมายที่จะนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เพราะคิดว่าเมื่อพ้นโทษออกไปมักจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมเท่าที่ควร
2. วัสดุอุปกรณ์ตามธรรมชาติเริ่มจะหายากมากขึ้น บางอย่างมีราคาแพงทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง
3. บุคลากรที่ทำหน้าที่ฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังขาดความรู้และประสบการณ์
4. ผู้ต้องขังบางคนที่มีความรู้ความสามารถ แต่ต้องสูญเสียสมรรถภาพทางร่างกายเพราะการ เสพยา
5. งบประมาณมีจำนวนจำกัด
6. ผู้ต้องขังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมืออุปกรณ์อย่างปลอดภัยทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นบ่อย
7. สถานที่ที่ใช้ในการฝึกไม่เอื้ออำนวย
8. ผู้ต้องขังมีจำนวนมากขึ้นไป เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการควบคุมดูแล และสถานที่แออัด
9. อุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพบางอย่างไม่ทันสมัย

4.1.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง แบ่งเป็น

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง คือ
 - 1.1 เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังทำงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถของตน
 - 1.2 กรมราชทัณฑ์ไม่มีมาตรฐานในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังอย่างชัดเจน
 - 1.3 ควรเน้นภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญจริง ๆ จะได้นำไปประกอบอาชีพแบบมีอาชีพ
 - 1.4 เจ้าหน้าที่ที่เป็นครูฝึกมีน้อยไม่สามารถเข้าถึงผู้ต้องขังได้ทุกคน
 - 1.5 ควรจัดสถานที่เฉพาะสำหรับการจัดฝึกวิชาชีพ
 - 1.6 คัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความสนใจที่จะเข้ารับการฝึกวิชาชีพ โดยให้มีการกรอกแบบสอบถาม ความสามารถและความสนใจในการฝึกวิชาชีพ
 - 1.7 เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ในวิชาชีพที่สอนผู้ต้องขังอย่างแท้จริง
 - 1.8 เจ้าหน้าที่ควรเอาใจใส่ในงานที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ
2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง เพื่อให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น คือ
 - 2.1 จัดระบบการฝึกวิชาชีพให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และความต้องการของผู้ต้องขัง โดยมีการจำแนกหรือคัดเลือกผู้ที่สนใจเข้ารับการฝึกวิชาชีพอย่างจริงจัง
 - 2.2 กรมราชทัณฑ์ควรมีงบประมาณหรือวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในการฝึกวิชาชีพโดยตรง และให้เอกชนเข้ามาช่วยในการบริหารและพัฒนางานฝึกวิชาชีพดังกล่าว
 - 2.3 ควรสรรหาหลักสูตรการฝึกวิชาชีพที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน และควรฝึกวิชาชีพที่ท้องตลาดต้องการ
 - 2.4 ผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกระยะยาว ควรเลือกฝึกวิชาชีพที่ใช้ระยะเวลานาน เช่น ช่างไม้ ส่วนผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกระยะสั้น ก็ควรให้เลือกฝึกวิชาชีพระยะสั้น เช่น การประกอบอาหาร
 - 2.5 ติดตามงานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังอย่างจริงจัง ในกรณีที่ผู้ต้องขังพ้นโทษหรือก่อนพ้นโทษ ควรสอบถามความสนใจที่จะไปประกอบอาชีพ เพื่อดำเนินการแนะนำและจัดหาทุนเบื้องต้นให้แก่ผู้ต้องขัง
 - 2.6 ควรมีการปันผลรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้ต้องขังอย่างคุ้มค่า เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

4.2 การศึกษาจากแบบสอบถามผู้ต้องขังที่ฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

การศึกษาจากแบบสอบถามผู้ต้องขังที่ฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง จำนวน 100 คน ผลการศึกษาพบว่า

ภูมิลำเนา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 ภาคเหนือจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และภาคใต้จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0

อายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุระหว่าง 26 – 30 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 อายุ 31 - 35 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 อายุระหว่าง 18 – 25 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 อายุ 36 – 40 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 และอายุ 41 ปีขึ้นไปจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0

วุฒิการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 มีการศึกษาด้านอื่น เช่น ปวส. จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 และมีการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

สถานภาพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 สมรส จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และหย่าร้าง / หม้าย / แยกกันอยู่เท่ากันจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0

อาชีพก่อนต้องโทษ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปจำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 46.0 อาชีพค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัวจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 อาชีพลูกจ้างของเอกชน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 อาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 อาชีพนักศึกษาจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0

รายได้ก่อนต้องโทษ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ก่อนต้องโทษ 5,100 – 10,000 บาท จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาทจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 มีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไปจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 และไม่มีรายได้จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0

จำนวนบุตร

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีบุตรจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 รองลงมามีบุตร 1 – 2 คนจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 และมีบุตรจำนวน 3 – 4 คน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ความสามารถพิเศษ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้มีการระบุความสามารถจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมามีความสามารถทางคอมพิวเตอร์จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 มีความสามารถในการขับรถได้ทุกประเภทจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และมีความสามารถในการเย็บผ้าจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3

จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ภูมิลำเนา		
ภาคเหนือ	12	12.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	9	9.0
ภาคกลาง	75	75.0
ภาคใต้	4	4.0
รวม	100	100.0
2. อายุ		
18 – 25 ปี	19	19.0
26 – 30 ปี	43	43.0
31 – 35 ปี	21	21.0
36 – 40 ปี	13	13.0
41 ปีขึ้นไป	4	4.0
รวม	100	100.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)
จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
3. วุฒิการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	0	0.0
ประถมศึกษา	28	28.0
มัธยมศึกษา	49	49.0
ปริญญาตรี	10	10.0
อื่น ๆ	13	13.0
รวม	100	100.0
4. สถานภาพ		
โสด	67	67.0
สมรส / อยู่ด้วยกัน	19	19.0
หย่าร้าง / หม้าย	7	7.0
แยกกันอยู่	7	7.0
รวม	100	100.0
5. อาชีพก่อนต้องโทษ		
เกษตรกร	3	3.0
ลูกจ้างเอกชน	10	10.0
รับจ้างทั่วไป	46	46.0
ค้าขายและธุรกิจส่วนตัว	27	27.0
รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	6	6.0
นักศึกษา	4	4.0
อื่น ๆ	4	4.0
รวม	100	100.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)
จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
6. รายได้ก่อนต้องโทษ		
ไม่มีรายได้	4	4.0
ต่ำกว่า 5,000 บาท	15	15.0
5,100 – 10,000 บาท	51	51.0
10,001 – 15,000 บาท	18	18.0
15,001 บาทขึ้นไป	12	12.0
รวม	100	100.0
7. จำนวนบุตร		
ไม่มีบุตร	67	67.0
1 – 2 คน	27	27.0
3 – 4 คน	6	6.0
5 คน ขึ้นไป	0	0.0
รวม	100	100.0
8. ความสามารถพิเศษ		
พูดภาษาอังกฤษ	3	3.0
ช่างทุกประเภท	9	9.0
กีฬา	7	7.0
คอมพิวเตอร์ พิมพ์ดีด	12	12.0
ขับรถได้ทุกประเภท	10	10.0
เย็บเสื้อผ้า	2	2.0
ประกอบอาหาร	7	7.0
ร้องเพลง	5	5.0
อื่น ๆ (ทำได้ทุกอย่าง)	5	5.0
ไม่ระบุ	37	37.0
รวม	100	100.0

4.2.2 ความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ผลการศึกษความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการฝึก ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์

4.2.2.1 ด้านการฝึก

การศึกษความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านการฝึก ประกอบด้วยคำถามจำนวน 7 ข้อ คือ

1. การฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้ตรงกับความต้องการของท่าน
2. วิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ
3. วิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้ท่านสอดคล้องกับความต้องการของตลาด
4. วิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถช่วยให้ท่านใช้ชีวิตในทัณฑสถานอย่างมีคุณค่า
5. การฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถช่วยให้ท่านใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
6. การฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้ทำให้ท่านลดความตึงเครียดและมีความสุข
7. การฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มเพื่อนผู้ต้องขัง

ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้ตรงกับความต้องการของท่าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลาง จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมามีความพึงพอใจน้อยจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.77

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้โดยสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจน้อยจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.86

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด พบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับน้อยจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมามีระดับความพึงพอใจปานกลางจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย คือ 1.63

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถช่วยให้ท่านใช้ชีวิตในทัณฑสถานอย่างมีคุณค่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจมากจำนวน 31 คน คิดเป็น ร้อยละ 31.0 และมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 2.09

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถช่วยให้ท่านใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจมากจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 และมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 2.29

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้ทำให้ท่านลดความตึงเครียด และมีความสุข พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง จำนวน 49 คน คิดเป็น ร้อยละ 49.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจมากจำนวน 26 คน คิดเป็น ร้อยละ 26.0 และมีความพึงพอใจ น้อยจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 2.01

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน ผู้ต้องขัง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 62 คน คิดเป็น ร้อยละ 62.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจมากจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 และมีความพึงพอใจ น้อยจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 2.16

โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของความพึงพอใจต่อการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษ กลาง ด้านการฝึกอยู่ในระดับปานกลาง คือ 1.97 (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ ด้านการฝึก

ความพึงพอใจของผู้ต้องขัง	ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยรวม
1. การฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้ตรงกับความต้องการของท่าน	น้อย	35	35.0	1.77	1.97 ปานกลาง
	ปานกลาง	53	53.0	ปานกลาง	
	มาก	12	12.0		
2. วิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ	น้อย	34	34.0	1.86	ปานกลาง
	ปานกลาง	46	46.0	ปานกลาง	
	มาก	20	20.0		
3. วิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้ท่านสอดคล้องกับความต้องการของตลาด	น้อย	46	46.0	1.63	น้อย
	ปานกลาง	45	45.0		
	มาก	9	9.0		
4. วิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถช่วยชีวิตในทัณฑสถานอย่างมีคุณค่า	น้อย	22	22.0	2.09	ปานกลาง
	ปานกลาง	47	47.0		
	มาก	31	31.0		
5. การฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถช่วยชีวิตท่านใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	น้อย	12	12.0	2.29	ปานกลาง
	ปานกลาง	47	47.0		
	มาก	41	41.0		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ
ด้านการฝึก

ความพึงพอใจของผู้ต้องขัง	ระดับความ พึงพอใจ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย รวม
6. การฝึกวิชาชีพที่ทัศนสถานจัดให้ ทำให้ท่านลดความตึงเครียดและมี ความสุข	น้อย	25	25.0	2.01	ปานกลาง
	ปานกลาง	49	49.0		
	มาก	26	26.0		
7. การฝึกวิชาชีพที่ทัศนสถานจัดให้ เกิดความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน ผู้ต้องขัง	น้อย	11	11.0	2.16	ปานกลาง
	ปานกลาง	62	62.0		
	มาก	27	27.0		

4.2.2.2 ด้านเจ้าหน้าที่

การศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านเจ้าหน้าที่ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 7 ข้อ คือ

1. เจ้าหน้าที่ที่มีการเตรียมความพร้อมในการฝึกวิชาชีพของท่าน
2. เจ้าหน้าที่ให้ความสนใจใส่การฝึกวิชาชีพของท่าน
3. เจ้าหน้าที่ติดตามดูแลการฝึกวิชาชีพของท่าน
4. เจ้าหน้าที่สามารถแนะนำปรึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับในวิชาชีพที่จัดฝึก
5. เจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวดในการควบคุมการฝึกวิชาชีพทำให้ท่านไม่รู้สึกรออัด
6. เจ้าหน้าที่สามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาได้เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ
7. เจ้าหน้าที่ถามความต้องการก่อนที่จะจัดฝึกวิชาชีพ

ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของผู้ต้องขังในด้านเจ้าหน้าที่ที่มีการเตรียมความพร้อมในการฝึกวิชาชีพของท่าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลาง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 รองลงมามีความพึงพอใจน้อยจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.83

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในด้านเจ้าหน้าที่ให้ความสนใจใส่การฝึกวิชาชีพของท่าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาในระดับความพึงพอใจน้อยจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.81

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในด้านเจ้าหน้าที่ติดตามดูแลการฝึกวิชาชีพของท่าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 รองลงมาในระดับ

ความพึงพอใจน้อยจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.86

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในด้านเจ้าหน้าที่ที่สามารถแนะนำปรึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับในวิชาชีพที่จัดฝึก พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจน้อยจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.84

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในด้านเจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวดในการควบคุมการฝึกวิชาชีพ ทำให้ท่านไม่รู้สึกลี้ภัย พบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจมากจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 2.09

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในด้านเจ้าหน้าที่สามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาได้เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจน้อยจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.91

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในด้านเจ้าหน้าที่ถามความต้องการก่อนที่จะจัดฝึกวิชาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจน้อยจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 2.20

โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของความพึงพอใจต่อการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ด้านเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ 1.93 (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ
ด้านเจ้าหน้าที่

ความพึงพอใจของผู้ต้องขัง	ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยรวม
1. เจ้าหน้าที่ที่มีการเตรียมความพร้อมในการฝึกวิชาชีพของท่าน	น้อย	37	37.0	1.83	1.93 ปานกลาง
	ปานกลาง	43	43.0	ปานกลาง	
	มาก	20	20.0		

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ
ด้านเจ้าหน้าที่

ความพึงพอใจของผู้ต้องขัง	ระดับความ พึงพอใจ	จำนวน (N=100)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย รวม
2. เจ้าหน้าที่ให้ความเอาใจใส่การ ฝึกวิชาชีพของท่าน	น้อย	35	35.0	1.81	
	ปานกลาง	49	49.0	ปานกลาง	
	มาก	16	16.0		
3. เจ้าหน้าที่ติดตามดูแลการฝึกวิชาชีพ ของท่าน	น้อย	34	34.0	1.86	
	ปานกลาง	46	46.0	ปานกลาง	
	มาก	20	20.0		
4. เจ้าหน้าที่สามารถแนะนำปรึกษา และให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพที่ จัดฝึก	น้อย	32	32.0	1.84	
	ปานกลาง	52	52.0	ปานกลาง	
	มาก	16	16.0		
5. เจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวดในการควบคุม การฝึกวิชาชีพทำให้ท่านไม่รู้สึกล อึดอัด	น้อย	19	19.0	2.09	
	ปานกลาง	53	53.0	ปานกลาง	
	มาก	28	28.0		
6. เจ้าหน้าที่สามารถให้ความช่วยเหลือ และแก้ปัญหาได้เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับ การฝึกวิชาชีพ	น้อย	25	25.0	1.91	
	ปานกลาง	59	59.0	ปานกลาง	
	มาก	16	16.0		
7. เจ้าหน้าที่ถามความต้องการก่อนที่จะ จัดฝึกวิชาชีพ	น้อย	28	28.0	2.20	
	ปานกลาง	44	44.0	ปานกลาง	
	มาก	27	27.0		

4.2.2.3 ด้านสถานที่

การศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านสถานที่ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 2 ข้อ คือ

1. ขนาดของโรงงานฝึกวิชาชีพมีความเหมาะสม
2. แสงสว่างในโรงงานฝึกวิชาชีพเพียงพอ

ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของผู้ต้องขัง เกี่ยวกับขนาดของโรงงานฝึกวิชาชีพมีความเหมาะสม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลางจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมามีความพึงพอใจน้อยจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.62

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังเกี่ยวกับแสงสว่างในโรงงานฝึกวิชาชีพเพียงพอ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจน้อยจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.95

โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของความพึงพอใจต่อการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ด้านสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ 1.78 (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ
ด้านสถานที่

ความพึงพอใจของผู้ต้องขัง	ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (N=100)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยรวม
1. ขนาดของโรงงานฝึกวิชาชีพมีความเหมาะสม	น้อย	45	45.0	1.62	1.78 ปานกลาง
	ปานกลาง	48	48.0	ปานกลาง	
	มาก	7	7.0		
2. แสงสว่างในโรงงานฝึกวิชาชีพเพียงพอ	น้อย	23	23.0	1.95	ปานกลาง
	ปานกลาง	59	59.0	ปานกลาง	
	มาก	18	18.0		

4.2.2.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์

การศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 3 ข้อ คือ

1. ทัณฑสถานได้จัดให้มีอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยในการฝึกวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีครบถ้วนเพียงพอ
3. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีความทันสมัย

ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของผู้ต้องขัง ที่ทัณฑสถานได้จัดให้มีอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยในการฝึกวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมามีระดับความพึงพอใจน้อยจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.73

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพที่มีครบถ้วนเพียงพอ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 46 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.0

รองลงมาในระดับความพึงพอใจน้อยจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ 1.78

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพที่มีความทันสมัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับน้อยจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาในระดับความพึงพอใจปานกลางจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 และมีความพึงพอใจมากจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย คือ 1.56

โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของความพึงพอใจต่อการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ด้านวัสดุอุปกรณ์อยู่ในระดับปานกลาง คือ 1.69 (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ
ด้านวัสดุอุปกรณ์

ความพึงพอใจของผู้ต้องขัง	ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (N=100)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยรวม
1. ทัณฑสถานได้จัดให้มีอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยในการฝึกวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ	น้อย	38	38.0	1.73	1.69 ปานกลาง
	ปานกลาง	51	51.0	ปานกลาง	
	มาก	11	11.0		
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีครบถ้วนเพียงพอ	น้อย	38	38.0	1.78	ปานกลาง
	ปานกลาง	46	46.0	ปานกลาง	
	มาก	16	16.0		
3. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีความทันสมัย	น้อย	50	50.0	1.56	น้อย
	ปานกลาง	44	44.0		
	มาก	6	6.0		

4.2.3 ความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

การศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ประกอบด้วยคำถาม

1. ท่านคิดว่าการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ควรเป็นอย่างไร
2. ท่านคิดว่าอุปกรณ์การฝึกวิชาชีพควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาหรือไม่
3. ท่านคิดว่าครูผู้ฝึกสอนวิชาชีพผู้ต้องขังควรมีลักษณะอย่างไร

4. ท่านคิดว่า ทัศนสถานฯมีความจำเป็นต้องมีการดำเนินการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหรือไม่

5. ท่านคิดว่า การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัศนสถานฯควรจัดให้ดำเนินต่อไปหรือไม่

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 91.0 มีความเห็นว่าการฝึกวิชาชีพในทัศนสถานบำบัดพิเศษกลางควรให้แยกโรงงานออกจากสถานที่ควบคุมหรือเรือนนอนและกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 มีความเห็นว่าใช้พื้นที่ในเรือนนอนเป็นที่ฝึกวิชาชีพ และจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 มีความเห็นว่า ควรมีแดนที่ใช้สำหรับการฝึกวิชาชีพโดยตรง

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพควรได้รับการปรับปรุงจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 87.0 และไม่ควรถูกปรับปรุงจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าครูฝึกควรมีลักษณะที่สามารถทำงานอื่น และสอนวิชาชีพได้ด้วย จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 63.0 ทำหน้าที่ฝึกสอนวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังเพียงอย่างเดียว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 และอื่น ๆ ได้แก่ให้มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพโดยตรงจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าทัศนสถานบำบัดพิเศษกลางมีความจำเป็นต้องดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพต่อไปจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 92.0 และไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินงาน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง ควรจัดให้ดำเนินต่อไปจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 92.0 และไม่ควรถูกดำเนินการต่อจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8

จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง
ในทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง

ความคิดเห็น	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
1. ท่านคิดว่า การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัศนสถานบำบัดพิเศษกลางควรเป็นอย่างไร		
- แยกออกจากสถานที่คุมขัง หรือเรือนนอน	91	91.0
- ใช้พื้นที่ในเรือนนอนเป็นที่ฝึกวิชาชีพ	6	6.0
- อื่นๆ	3	3.0

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)
จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง
ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ความคิดเห็น	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
2. ท่านคิดว่าอุปกรณ์การฝึกวิชาชีพควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนา		
- ควร	87	87.0
- ไม่ควร	13	13.0
3. ท่านคิดว่าครูผู้ฝึกสอนวิชาชีพผู้ต้องขังควรมีลักษณะอย่างไร		
- สามารถทำงานอื่น และสอนวิชาชีพให้ผู้ต้องขังด้วย	63	63.0
- ทำหน้าที่ฝึกสอนวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังเพียงอย่างเดียว	32	32.0
- อื่นๆ	5	5.0
4. ท่านคิดว่า ทัณฑสถานฯ มีความจำเป็นต้องมีการดำเนินการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหรือไม่		
- จำเป็น	92	92.0
- ไม่จำเป็น	8	8.0
5. ท่านคิดว่า การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานฯ ควรจัดให้ดำเนินต่อไปหรือไม่		
- ควร	92	92.0
- ไม่ควร	8	8.0

4.2.4 ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานที่ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพคับแคบ
2. ไม่มีความยุติธรรม สำหรับผู้ต้องขังที่ไม่มีพวกพ้อง
3. วิชาชีพที่ฝึกอยู่บางอย่างไม่สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และบางอย่างสังคมก็ไม่ยอมรับ
4. วัสดุอุปกรณ์มีจำกัด และครูฝึกมีน้อยไม่เพียงพอทำให้การแนะนำไม่ค่อยทั่วถึง
5. อยากให้ทัณฑสถานมีการฝึกวิชาชีพอย่างจริงจังและมีใบรับรองให้เมื่อพ้นโทษ
6. ผู้ต้องขังที่มีโทษน้อยบางครั้งไม่สามารถเข้ารับการฝึกวิชาชีพได้

7. เครื่องมือบางชนิดยังไม่ทันสมัยและประสิทธิภาพไม่สามารถทำงานได้ทันเทียมกับภายนอก
8. ความสะอาดของสถานที่ฝึก โดยเฉพาะใน โรงงานสกปรกมาก

4.2.5 ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง

ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ควรจัดให้มีงานเหมาะกับสภาพความต้องการของตลาดหรือสังคม
2. ควรมีการฝึกวิชาชีพอย่างจริงจัง
3. ควรมีสถานที่ที่สะอาดและมีสภาพแวดล้อมเพื่อทำให้นักโทษไม่ตึงเครียด
4. ควรให้ผู้ต้องขังทุกคนที่สนใจได้เรียนไม่ควรเอาแต่ผู้ต้องขังที่มีโทษมากเรียน โทษน้อยให้ทำงานเรือนจำ
5. ควรถามผู้ต้องขังว่าต้องการเรียนวิชาชีพแบบไหนและถนัดในการเรียนอะไร
6. ควรมีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่มีความทันสมัยเพิ่มเติม รวมไปถึงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางจากหน่วยงานภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
7. ควรมีการฝึกวิชาชีพจริงๆ เช่น ช่างยนต์ ช่างเครื่อง ช่างก่อสร้าง
8. ไม่ควรใช้อุปกรณ์ที่เสี่ยงต่อการเป็นอาวุธ
9. ในเวลาฝึกวิชาชีพควรมีการเปิดเพลงให้ผู้ต้องขังฟังเพื่อคลายเครียด
10. ควรมีบุคลากรข้างนอกเข้ามาสอนบ้างจะได้รู้อะไรใหม่ ๆ
11. ควรจัดสถานที่ไว้เฉพาะการฝึกวิชาชีพ และควรให้ทุกคนมีสิทธิเลือกงานให้เหมาะสมกับตนเอง
12. ควรมีพื้นที่ให้ผู้ต้องขังมากกว่านี้
13. อุปกรณ์ที่ชำรุด ควรมีการทดแทนและจัดหาเร็วขึ้นเพื่อความเหมาะสม
14. ควรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับสิทธิประโยชน์ในการที่จะได้รับการฝึกวิชาชีพเท่า ๆ กัน
15. ควรส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ฝึกวิชาชีพให้เกิดความชำนาญ และควรเพิ่มงบประมาณการฝึกสอนเพื่อให้ได้สินค้าหลากหลาย
16. ควรเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่รักผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องเข้าใจความรู้สึกของผู้ต้องขังทุกคน

ตารางที่ 4.9

สรุปผลการศึกษาการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	การแปรผล
การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง	1	3	2.10	ระดับปานกลาง
การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง	1	3	2.25	ระดับปานกลาง
การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพ	1	3	1.65	ระดับน้อย
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างฝึกวิชาชีพ	1	3	2.50	ระดับมาก

ตารางที่ 4.10

สรุปผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการฝึกวิชาชีพ	ค่าเฉลี่ยรวม	การแปรผล
ด้านการฝึก	1.97	ระดับปานกลาง
ด้านเจ้าหน้าที่	1.93	ระดับปานกลาง
ด้านสถานที่	1.78	ระดับปานกลาง
ด้านวัสดุอุปกรณ์	1.69	ระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.11

สรุปผลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการฝึกวิชาชีพในสถานบําบัดพิเศษกลาง
ของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง

เจ้าหน้าที่	ผู้ต้องขัง
1. ตัวผู้ต้องขังที่เข้ามารับการฝึกวิชาชีพส่วนใหญ่ ไม่มีความสนใจโดยตรง	1. สถานที่ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพคับแคบ
2. วัสดุอุปกรณ์ตามธรรมชาติเริ่มจะหายากมากขึ้น บางอย่างมีราคาแพงทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง	2. ไม่มีความยุติธรรม สำหรับผู้ต้องขังที่ไม่มี พวกพ้อง
3. บุคลากรที่ทำหน้าที่ฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังขาด ความรู้และประสบการณ์	3. วิชาชีพที่ฝึกอยู่บางอย่าง ไม่สามารถใช้ได้ใน ชีวิตประจำวันและบางอย่างสังคมก็ไม่ยอมรับ
4. ผู้ต้องขังบางคนที่มีความรู้ความสามารถ แต่ต้อง สูญเสียสมรรถภาพร่างกายเพราะการเสพยา	4. วัสดุอุปกรณ์มีจำกัด และครูฝึกมีน้อยไม่ เพียงพอทำให้การแนะนำ ไม่ค่อยทั่วถึง
5. งบประมาณมีจำนวนจำกัด	5. อยากให้ทัศนสถานมีการฝึกวิชาชีพอย่างจริงๆ และมีใบรับรองให้เมื่อพ้นโทษ
6. ผู้ต้องขังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ เครื่องมืออุปกรณ์อย่างปลอดภัยทำให้เกิด อุบัติเหตุ	6. เครื่องมือบางชนิดยังไม่ทันสมัยและ ประสิทธิภาพไม่สามารถทำงานได้ทัดเทียมกับ ภายนอก
7. สถานที่ที่ใช้ในการฝึกไม่เอื้ออำนวย อุปกรณ์ใน การฝึกวิชาชีพบางอย่างไม่ทันสมัย	7. ความสะอาดของสถานที่ฝึก โดยเฉพาะใน โรงานสกปรกมาก
8. ผู้ต้องขังมีจำนวนมากเกินไป เจ้าหน้าที่ไม่ เพียงพอต่อการควบคุมดูแลและสถานที่แออัด	8. ผู้ต้องขังที่มีโทษน้อยบางครั้งไม่สามารถเข้ารับ การฝึกวิชาชีพได้

ตารางที่ 4.12

สรุปผลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
ของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง

เจ้าหน้าที่	ผู้ต้องขัง
1. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังทำงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถของตน	1. ควรจัดให้มีงานเหมาะกับสภาพความต้องการของตลาดหรือสังคม
2. กรมราชทัณฑ์ไม่มีมาตรฐานในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังอย่างชัดเจน	2. ควรมีสถานที่ที่สะอาดและมีสภาพแวดล้อมดี เพื่อให้ผู้ต้องขังไม่ตึงเครียด
3. ควรเน้นภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญจริง ๆ จะนำไปประกอบอาชีพแบบมีอาชีพ	3. ควรให้ผู้ต้องขังทุกคนที่สนใจได้เรียนไม่ควรเอาแต่ผู้ต้องขังที่มีโทษมากเรียนโทษน้อยให้ทำงานเรือนจำ
4. เจ้าหน้าที่ที่เป็นครูฝึกมีน้อยไม่สามารถเข้าถึงผู้ต้องขังได้ทุกคน	4. ควรถามผู้ต้องขังว่าต้องการเรียนวิชาชีพแบบไหนและถนัดในการเรียนอะไร
5. คัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความสนใจที่จะเข้ารับการฝึกวิชาชีพโดยให้มีการกรอกแบบสอบถามความสามารถและความสนใจในการฝึกวิชาชีพ	5. ควรมีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่มีความทันสมัยเพิ่มเติมรวมไปถึงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางจากหน่วยงานภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
6. ควรจัดสถานที่เฉพาะสำหรับการจัดฝึกวิชาชีพ	6. ควรมีการฝึกวิชาชีพจริงๆ เช่น ช่างยนต์ ช่างเครื่อง ช่างก่อสร้าง
7. ควรมีการปันผลรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้ต้องขังอย่างคุ้มค่าเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน	7. ควรมีสถานที่ที่สะอาดและมีสภาพแวดล้อมดี เพื่อให้ให้นักโทษไม่ตึงเครียด
8. เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ในวิชาชีพที่สอนผู้ต้องขังอย่างแท้จริง	8. ควรมีบุคลากรข้างนอกเข้ามาสอนบ้างจะได้รู้อะไรใหม่ๆ
9. ควรสรรหาหลักสูตรการฝึกวิชาชีพที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันและควรฝึกวิชาชีพที่ท้องตลาดต้องการ	9. ไม่ควรใช้อุปกรณ์ที่เสี่ยงต่อการเป็นอาวุธ

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

สรุปผลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
ของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง

เจ้าหน้าที่	ผู้ต้องขัง
10. จัดระบบการฝึกวิชาชีพให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของผู้ต้องขัง โดยมีการจำแนกหรือคัดเลือกผู้ที่สนใจเข้ารับการฝึกวิชาชีพอย่างจริง ๆ	10. ในเวลาฝึกวิชาชีพควรมีการเปิดเพลงให้ผู้ต้องขังฟังเพื่อคลายเครียด
11. กรมราชทัณฑ์ควรมีนงบประมาณหรือวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในการฝึกวิชาชีพโดยตรง และให้เอกชนเข้ามาช่วยในการบริหารและพัฒนางานฝึกวิชาชีพ	11. ควรจัดสถานที่ไว้เฉพาะการฝึกวิชาชีพ และควรให้ทุกคนมีสิทธิเลือกงานให้เหมาะสมกับตนเอง
12. ผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกระยะยาว ควรเลือกฝึกวิชาชีพที่ใช้ระยะเวลา เช่น ช่างไม้ ส่วนผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกระยะสั้นก็ควรให้เลือกฝึกวิชาชีพระยะสั้น	12. ควรส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ฝึกวิชาชีพให้เกิดความชำนาญและควรเพิ่มงบประมาณการฝึกสอนเพื่อให้ได้สินค้าหลากหลาย
13. ติดตามงานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังอย่างจริงจัง ในกรณีที่ผู้ต้องขังพ้นโทษหรือก่อนพ้นโทษ ควรสอบถามความสนใจที่จะประกอบอาชีพ เพื่อดำเนินการแนะนำและจัดหาทุนเบื้องต้นให้แก่ผู้ต้องขัง	13. ควรเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่รักผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องเข้าใจความรู้สึกของผู้ต้องขังทุกคน
14. เจ้าหน้าที่ควรเอาใจใส่ในงานที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ	14. ควรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับสิทธิประโยชน์ในการที่จะได้รับการฝึกวิชาชีพเท่า ๆ กัน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง เพื่อให้ทราบถึงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในปัจจุบัน และจะได้นำผลของการศึกษาในครั้งนี้ ไปหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง

5.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 90.0) มีอายุระหว่าง 26-30 ปี (ร้อยละ 40.0) มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 70.0) มีระยะเวลาการทำงานตั้งแต่ 1 – 5 ปี เท่ากับ 6 – 10 ปี (ร้อยละ 40.0) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 11,000 บาท (ร้อยละ 50.0) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ (ร้อยละ 60.0)

5.1.1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 75.0) มีอายุ 26 – 30 ปี (ร้อยละ 43.0) มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 49.0) สถานภาพโสด (ร้อยละ 67.0) มีอาชีพก่อนต้องโทษรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 46.0) มีรายได้ 5,100 – 10,000 บาท (ร้อยละ 51.0) โดยผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 67.0)

5.1.2 การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

ผลการศึกษาการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.10 การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.25 การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพ อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.65 และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่งฝึกวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.50

5.1.3 ความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ผลการศึกษาคความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการฝึก ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า การศึกษาคความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านการฝึก ประกอบด้วยคำถามจำนวน 7 ข้อ คือ

1. การฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้ตรงกับความต้องการของท่าน
2. วิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ
3. วิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้ท่านสอดคล้องกับความต้องการของตลาด
4. วิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถช่วยให้ท่านใช้ชีวิตในทัณฑสถานอย่างมีคุณค่า
5. การฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้สามารถช่วยให้ท่านใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
6. การฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้ทำให้ท่านลดความตึงเครียดและมีความสุข
7. การฝึกวิชาชีพที่ทัณฑสถานจัดให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มเพื่อนผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.97)

การศึกษาคความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านเจ้าหน้าที่ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 7 ข้อ คือ

1. เจ้าหน้าที่มีการเตรียมความพร้อมในการฝึกวิชาชีพของท่าน
 2. เจ้าหน้าที่ให้ความเอาใจใส่การฝึกวิชาชีพของท่าน
 3. เจ้าหน้าที่ติดตามดูแลการฝึกวิชาชีพของท่าน
 4. เจ้าหน้าที่สามารถแนะนำปรึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับในวิชาชีพที่จัดฝึก
 5. เจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวดในการควบคุมการฝึกวิชาชีพทำให้ท่านไม่รู้สึกรออด
 6. เจ้าหน้าที่สามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาได้เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ
 7. เจ้าหน้าที่ถามความต้องการก่อนที่จะจัดฝึกวิชาชีพ
- ผู้ต้องขังมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.93)

การศึกษาคความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านสถานที่ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 2 ข้อ คือ

1. ขนาดของโรงงานฝึกวิชาชีพมีความเหมาะสม
2. แสงสว่างในโรงงานฝึกวิชาชีพเพียงพอ

ผู้ต้องขังมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.78)

การศึกษาคความพึงพอใจของผู้ต้องขังด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 3 ข้อ คือ

1. ทัณฑสถานได้จัดให้มีอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยในการฝึกวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีครบถ้วนเพียงพอ
3. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีความทันสมัย

ผู้ต้องขังมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.69)

5.1.4 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง แบ่งเป็น

5.1.4.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางของเจ้าหน้าที่ พบว่า

1. ปัญหาระหว่างจำนวนครูที่ฝึกกับผู้เข้ารับการศึกษาไม่ได้สัดส่วนกัน
2. ปัญหางบประมาณในการฝึกวิชาชีพที่มีอย่างจำกัด
3. ปัญหาจำนวนข้าราชการมีจำกัด จึงทำให้ครูผู้สอนทำหน้าที่หลายด้านในเวลาเดียวกัน
4. การใช้ครูผู้สอนจากหน่วยงานภายนอกมีปัญหาเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยทำได้ยาก
5. ปัญหาการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง

5.1.4.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางของผู้ต้องขัง พบว่า

1. สถานที่ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพคับแคบ
2. ไม่มีความยุติธรรม สำหรับผู้ต้องขังที่ไม่มีพวกพ้อง
3. วิชาชีพที่ฝึกอยู่บางอย่างไม่สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และบางอย่างสังคมก็ไม่ยอมรับ
4. วัสดุอุปกรณ์มีจำกัด และครูฝึกมีน้อยไม่เพียงพอทำให้การแนะนำไม่ค่อยทั่วถึง
5. อยากให้ทัณฑสถานมีการฝึกวิชาชีพอย่างจริงจังและมีใบรับรองให้เมื่อพ้นโทษ
6. ผู้ต้องขังที่มีโทษน้อยบางครั้งไม่สามารถเข้ารับการศึกษาวิชาชีพได้
7. เครื่องมือบางชนิดยังไม่ทันสมัยและประสิทธิภาพไม่สามารถทำงานได้ทันเทียมกับภายนอก
8. ความสะอาดของสถานที่ฝึกโดยเฉพาะในโรงงานสกปรกมาก

5.1.5 ผลการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง แบ่งเป็น

5.1.5.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางของเจ้าหน้าที่ พบว่า

1. จัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกวิชาชีพร่วมเป็นคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเข้ารับการศึกษาวิชาชีพ
2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ อย่างแท้จริง และพร้อมที่จะถ่ายทอดให้แก่ผู้ต้องขังได้
3. ต้องเป็นผู้มีความละเอียดรอบคอบ เสียสละ ทุ่มเทและมีใจรักในการทำงานในด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง
4. ใช้คนให้ถูกกับงาน สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านการฝึกวิชาชีพได้รับโอกาสเข้ารับการอบรมดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์นำมาถ่ายทอด

5. แยกเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานฝึกวิชาชีพออกจากการควบคุมผู้ต้องขัง เพื่อลดการทำงานที่เหน็ดเหนื่อย

6. ผู้บังคับบัญชาควรติดตามประเมินผลในการทำงาน และให้รางวัลใจ

7. ควรจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพที่ทันสมัยและหาเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาช่วยในการสอน

8. รัฐควรจัดหางบประมาณสนับสนุนการฝึกวิชาชีพ

5.1.5.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางของผู้ต้องขัง พบว่า

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางพบว่าผู้ต้องขังที่ฝึกวิชาชีพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางอยากให้แยกโรงงานออกจากสถานที่ควบคุมหรือเรือนนอนร้อยละ 91.0 ใช้พื้นที่ในเรือนนอนเป็นที่ฝึกวิชาชีพร้อยละ 6.0 และอื่นๆ ได้แก่มีกิจกรรมที่ใช้สำหรับการฝึกวิชาชีพโดยตรง ร้อยละ 3.0

ผู้ต้องขังคิดว่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพควรได้รับการปรับปรุงร้อยละ 87.0 และไม่ควรมีได้รับการปรับปรุงร้อยละ 13.0

ผู้ต้องขังคิดว่าครูฝึกควรมีลักษณะที่สามารถทำงานอื่นและสอนวิชาชีพได้ด้วยร้อยละ 63.0 ทำหน้าที่ฝึกสอนวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังเพียงอย่างเดียวร้อยละ 32.0 และอื่นๆ ได้แก่ให้มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพโดยตรงร้อยละ 5.0

ผู้ต้องขังคิดว่าทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพต่อไปร้อยละ 92.0 และไม่มีความจำเป็นร้อยละ 8.0

ผู้ต้องขังคิดว่าการศึกษาฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางควรจัดให้ดำเนินต่อไปร้อยละ 92.0 และไม่ควรมีดำเนินการต่อร้อยละ 8.0

5.1.6 ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังใน

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง พบว่า

5.1.6.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางของเจ้าหน้าที่ พบว่า

1. จัดระบบการฝึกวิชาชีพให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และความต้องการของผู้ต้องขังที่สนใจ

2. กรมราชทัณฑ์ควรมีงบประมาณหรือวิทยากรในการฝึกวิชาชีพ โดยให้เอกชนเข้ามาพัฒนา

งานดังกล่าว

3. ผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกระยะยาว ควรเลือกฝึกวิชาชีพที่ต้องใช้ระยะเวลานาน เช่น ช่างไม้

ผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกระยะสั้น ควรเลือกฝึกวิชาชีพระยะสั้น เช่น การประกอบอาหาร

4. ติดตามงานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังอย่างจริงจัง ในกรณีที่ผู้ต้องขังพ้นโทษหรือก่อนพ้นโทษควรสอบถามความสนใจที่จะไปประกอบอาชีพ ตามที่ตนเองฝึกฝนอยู่ในทัณฑสถาน เพื่อดำเนินการแนะนำ และจัดหาทุนเบื้องต้นให้แก่ผู้ต้องขัง

5. จัดหาอุปกรณ์และสถานที่ที่ทันสมัย

5.1.6.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางของผู้ต้องขัง พบว่า

1. ควรจัดให้มีงานเหมาะสมกับสภาพความต้องการของตลาดหรือสังคม
2. ควรมีการฝึกวิชาชีพอย่างจริงจัง
3. ควรมีสถานที่ที่สะอาดและมีสภาพแวดล้อมดีเพื่อให้นักโทษไม่ตึงเครียด
4. ควรให้ผู้ต้องขังทุกคนที่สนใจได้เรียนไม่ควรเอาแต่ผู้ต้องขังที่มีโทษมากเรียนโทษน้อยให้ทำงานเรื้อรัง
5. ควรถามผู้ต้องขังว่าต้องการเรียนวิชาชีพแบบไหนและถนัดในการเรียนอะไร
6. ควรมีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่มีความทันสมัยเพิ่มเติมรวมไปถึงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางจากหน่วยงานภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
7. ควรมีการฝึกวิชาชีพจริงๆ เช่น ช่างยนต์ ช่างเครื่อง ช่างก่อสร้าง
8. ไม่ควรใช้อุปกรณ์ที่เสี่ยงต่อการเป็นอาวุธ
9. ในเวลาฝึกวิชาชีพควรมีการเปิดเพลงให้ผู้ต้องขังฟังเพื่อคลายเครียด
10. ควรมีบุคลากรข้างนอกเข้ามาสอนบ้างจะได้รู้อะไรใหม่ ๆ
11. ควรจัดสถานที่ไว้เฉพาะการฝึกวิชาชีพ และควรให้ทุกคนมีสิทธิเลือกงานให้เหมาะสมกับตนเอง
12. ควรมีพื้นที่ให้ผู้ต้องขังมากกว่านี้
13. อุปกรณ์ที่ชำรุด ควรมีการทดแทนและจัดหาเร็วขึ้นเพื่อความเหมาะสม
14. ควรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับสิทธิประโยชน์ในการที่จะได้รับการฝึกวิชาชีพเท่า ๆ กัน
15. ควรส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ฝึกวิชาชีพให้เกิดความชำนาญ และควรเพิ่มงบประมาณการฝึกสอนเพื่อให้ได้สินค้าหลากหลาย
16. ควรเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่รักผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องเข้าใจความรู้สึกของผู้ต้องขังทุกคน

5.2 การอภิปราย

จากผลการศึกษาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางพอสรุปได้ดังนี้

การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังโดยการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าสู่การฝึกวิชาชีพ โดยฝ่ายจำเนก ลักษณะเป็นผู้ตรวจสอบประวัติ ความถนัด และความสามารถของร่างกายและสติปัญญา เพื่อให้เข้าทำงานด้วยใจรัก อาศัยความพร้อมของผู้เรียนเป็นหลัก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นวลจันทร์ ใจทัศน์ชัยกุล (2542 : 391) เรื่องเทคนิคและวิธีการอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง กล่าวถึงการใช้ แรงงานผู้ต้องขังเพื่อหวังผลในการอบรมควรคำนึงถึงกำหนดโทษ ความแข็งแรงของร่างกาย สติปัญญา ฝีมือและความรู้ความชำนาญ

การจัดการฝึกวิชาชีพ โดยตามความเห็นของเจ้าหน้าที่เน้นให้เขามีความรู้เฉพาะด้าน การใช้ เครื่องมืออย่างถูกวิธีและความปลอดภัย เน้นการนำไปประกอบอาชีพเมื่อพ้นโทษสอดคล้องกับแนวคิด ของจกต จันทน์มาลา (2542 : 2) เรื่องคู่มือการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง กล่าวถึงเป้าหมายของการฝึกวิชาชีพ เพื่อปลูกนิสัยในการทำงาน และประโยชน์ในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ

สื่อวัสดุอุปกรณ์ในการฝึก อาจกล่าวได้ว่างบประมาณที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพยังขาดแคลน ทัศนสถานเองยังไม่มีสถานที่เรียนเป็นที่เฉพาะ ต้องอาศัยใต้ถุนเรือนนอนเป็นสถานที่จัดฝึกวิชาชีพ ตลอดจนถึงขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนที่ดีพอสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเสริฐ เมฆมณี (2525 : 150 – 151) กล่าวถึง การจัดการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง ภายใต้อำนาจของกรมราชทัณฑ์ อันเนื่องจากการจัดสรรงบประมาณอย่างจำกัดและไม่ เพียงพอ การขาดเจ้าหน้าที่และครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ ขาดความร่วมมือและประสานงานกัน ระหว่างหน่วยงานภายในของทัศนสถานและหน่วยงานภายนอก

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างฝึกวิชาชีพ จากนโยบายของกรมราชทัณฑ์ให้ทัศนสถานและ เรือนจำต่างๆทั่วประเทศดำเนินการฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขัง โดยมุ่งหวังเพื่อให้ผู้ต้องขังมีความรู้ และทักษะ ในการประกอบอาชีพหลังพ้นโทษออกไปแล้ว ทำให้เกิดความสำนึกและทัศนคติที่ดีต่อสังคม ตลอดจน ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก สอดคล้องกับความเห็นของ นัทธี จิตสว่าง (2542 : 190)

ความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการฝึกวิชาชีพในทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการฝึก ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านสถานที่ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับ ปานกลาง ด้านการฝึกวิชาชีพยังไม่เป็นที่ต้องการของตลาด ด้านเจ้าหน้าที่ยังขาดการเอาใจใส่ดูแล ด้าน วัสดุอุปกรณ์ไม่มีความทันสมัย ด้านสถานที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกวิชาชีพ คับแคบสอดคล้องกับการศึกษา ของ เชิญศักดิ์ ดอกเกียง (2547 : 66) เรื่องการสำรวจความพึงพอใจของญาติผู้ต้องขังต่อการให้บริการ เยี่ยมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางสมุทรปราการ กล่าวว่า ญาติผู้ต้องขังมีความพึงพอใจด้านสถานที่ของ เรือนจำระดับปานกลาง

5.3 ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง

1. ด้านการฝึกที่จัดให้ผู้ต้องขัง ควรมีการปรับปรุงสาขาวิชาชีพให้มากขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เลือกตามความถนัด และความต้องการของผู้ต้องขังเองจะทำให้ผู้ต้องขังมีความตั้งใจฝึกวิชาชีพมากขึ้น
2. ควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น จากศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน หรือวิทยาลัยสารพัดช่าง มาช่วยฝึกวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน จะทำให้ผู้ต้องขังเกิดความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น
3. ควรประเมินผลการฝึกวิชาชีพเป็นระยะเพื่อจะได้ปรับปรุงคุณภาพของงานและความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้ต้องขัง
4. เจ้าหน้าที่ควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเพื่อให้การฝึกวิชาชีพมีประสิทธิภาพ

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อกรมราชทัณฑ์

1. มีนโยบายให้ทัศนสถานและเรือนจำสร้างแรงจูงใจในการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขัง โดยการให้เงินปันผลที่สูงขึ้นกว่าเดิม
2. สนับสนุนงบประมาณในการฝึกวิชาชีพอย่างเพียงพอ และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและทันสมัยเพื่อใช้ในการฝึก
3. กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้ารับการฝึกวิชาชีพอย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงความสมัครใจของผู้ต้องขังเป็นสำคัญ
4. มีนโยบายให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพได้เข้ารับการอบรม โดยเฉพาะเพื่อให้เจ้าหน้าที่นำความรู้ที่ได้รับอบรมมาถ่ายทอดให้แก่ผู้ต้องขัง

5.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการให้เอกชนร่วมดำเนินการจัดรูปแบบการฝึกวิชาชีพในทัศนสถาน / เรือนจำ โดยศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในทัศนสถาน / เรือนจำและทัศนระต่อการร่วมดำเนินการ

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังใน
ทัณฑสถาน / เรือนจำ

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2539). 40ปี มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์. นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2540). คู่มือเจ้าพนักงานเรือนจำปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง. นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2542). บทบาทหน้าที่และภารกิจของกรมราชทัณฑ์. นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2542). ความรู้เกี่ยวกับวินัยและจรรยาบรรณข้าราชการกรมราชทัณฑ์. นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.
- กรองทอง นามวิเศษ. (2545). ความพึงพอใจในโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้าของผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี. ภาคนิพนธ์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กิตติพัฒน์ อินทนิโลดม. (2544). การศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านทะเบียนราษฎร และบัตรประจำตัวประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานเขตคลองเตย. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คำนิง ชุมเกต. (2544). ความคิดเห็นของผู้ต้องขังต่อการจัดการฝึกวิชาชีพในเรือนจำกลางยะลา. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จกกล จันทร์มาลา. (2542). คู่มือการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง. เอกสารอัดสำเนา.
- จิรศักดิ์ ชำนาญภักดี. (2543). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยบริการข้อมูล ส่วนส่งเสริมการทะเบียนและบัตร สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. ภาคนิพนธ์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เจริญศักดิ์ ดอกเกียง. (2547). การสำรวจความพึงพอใจของญาติผู้ต้องขังต่อการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังของเรือนจำ : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางสมุทรปราการ. การศึกษาด້วยตนเอง. สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ฝ่ายทัณฑปฏิบัติ. (2549). สถิติเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง. กรุงเทพมหานคร : ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง.
- ไทรรัตน์ โภคพลากรณ์. (2540). การบริหารงานราชทัณฑ์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นัทธี จิตสว่าง. (2542). หลักทัณฑวิทยา. นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นุชนาฏ นิชเปี่ยม. (2546). ความพึงพอใจของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครปฐม ต่อการแก้ไขฟื้นฟูรูปแบบของงานสังคมสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นริพรณ สุวรรณกิตติ. (2541). ความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษในเรือนจำกลางคลองเปรม. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. (2540). เทคนิคและวิธีการอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2531). อาชญาวิทยาพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร : การพิมพ์พระนคร.
- ประเสริฐ บุญศิริ. (2546). ความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อสวัสดิการของทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกริก.
- ประเสริฐ เมฆมณี. (2525). หลักทัณฑ์วิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์การพิมพ์.
- พิรยุทธ์ หุชนะนันท์. (2545). แนวทางการพัฒนางานสวัสดิการผู้ต้องขัง : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำและทัณฑสถานภายในแขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุทธชัย วรรณปลั่งมภ์. (2544). ความรู้และทักษะจากการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ราชิน โนรี. (2544). การจัดการศึกษาวิชาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์. ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เลอพงษ์ แดงเนียม. (2540). ทัศนคติผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุบลราชธานี ต่อการฝึกอาชีพหลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงาน (นอกสถาบันฯ) ของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างอุบลราชธานี. ภาคนิพนธ์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วัฒนชัย สุนทรวัฒน์. (2545). ความพึงพอใจของผู้ต้องขังคดีเสพยาเสพติด ต่อมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง. วิทยานิพนธ์. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วินัย ไพรทอง. (2546). ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาวิชาชีพของผู้ต้องขังในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศิริพงษ์ เสนาโยธี. (2545). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานฝึกอบรมวิชาชีพด้านช่างไม้เครื่องเรือนให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางขอนแก่น. การศึกษาอิสระ. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมบูรณ์ ประสพเนตร. (2538). อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานเรือนจำ. นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.
- สมบูรณ์ ประสพเนตร. (2539). คู่มือการบริหารงานเรือนจำ. นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.
- สุวารี รวบทองศรี. (2533). การปฏิบัติงานราชทัณฑ์ไทยในทศวรรษหน้า : ศึกษาโดยเทคนิคเดลฟาย. วิทยานิพนธ์. สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สวาท หน่อจันทร์. (2543). ความพึงพอใจของญาติผู้ต้องขังต่อการให้บริการการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อผู้ต้องขัง : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางอุบลราชธานี. ภาคนิพนธ์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อัจฉรา เขตภารา. (2545). รูปแบบการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อดุลย์ ชูสุวรรณ. (2537). ประสิทธิผลของนโยบายการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางคลองเปรม. ภาคนิพนธ์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก).
- อนรรักษ์ ทาวัน. (2547). ปัญหาและความต้องการของผู้ต้องขังต่อการจัดสวัสดิการเรือนจำ : ศึกษากรณีผู้ต้องขังเรือนจำกลางเชียงใหม่. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภาคผนวก

ผนวก ก.

การดำเนินงานของทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

สถานที่ตั้ง

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง เป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย ตั้งอยู่เลขที่ 33/2 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

ประวัติความเป็นมา

เดิมใช้ชื่อ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษบางเขน ก่อตั้งขึ้นตามคำสั่ง กระทรวงมหาดไทย ที่ 838/2519 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2519 เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับควบคุมอบรมฝึกวิชาชีพและให้การบำบัดรักษาแก่ผู้ต้องขังชายที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 20 ปี ที่กระทำผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 ต่อมากรมราชทัณฑ์ได้มีคำสั่งที่ 889/2537 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2537 แบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์เป็นการภายใน ได้เปลี่ยนชื่อจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษบางเขน มาเป็น ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

อาณาเขต

พื้นที่บริเวณภายนอกทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง และบ้านพักเจ้าพนักงาน 3 ไร่ 1 งาน พื้นที่ภายในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง 32 ไร่ 11 ตารางวา รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 35 ไร่ 1 งาน 11 ตารางวา

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1. ควบคุมและดำเนินการกับผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้โทษที่จัดเป็นประเภทของโทษตามที่รัฐมนตรีกำหนด
2. จัดการศึกษา อบรม พัฒนา ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมและฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง
3. ดำเนินการเกี่ยวกับการทำงาน และการใช้แรงงานผู้ต้องขัง
4. ดำเนินการทางทัณฑปฏิบัติ จัดสวัสดิการให้การสงเคราะห์และพัฒนาสุขภาพอนามัยแก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการสุขภาพจิต
5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
6. ศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนามาตรการ หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้โทษเป็นมาตรฐานเดียวกัน และถูกต้องตามหลักทัณฑวิทยา
7. กำหนดแนวทางติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้โทษ
8. ให้คำปรึกษาแนะนำ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้โทษตามนโยบายและแผนงานของกรมราชทัณฑ์

การบริหารงาน

แบ่งออกเป็น ส่วนและฝ่ายต่างๆ ดังนี้

1. ส่วนปกครองผู้ต้องขัง

ดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผน และดำเนินการด้านควบคุมผู้ต้องขังในระเบียบวินัยและมิให้หลบหนี การรักษาการณ์บริเวณทัณฑสถาน การป้องกันการลักลอบนำสิ่งของต้องห้าม เข้า – ออก ทัณฑสถาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

1.1 ฝ่ายปกครอง

1.2 ฝ่ายรักษาการณ์

2. ส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง

ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบหมายศาล จัดทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง การเลื่อนชั้น การย้าย การลดวันต้องโทษจำคุก การพักการลงโทษ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การคุมประพฤติ การใช้แรงงานฝึกวิชาชีพ การบริหารเงินทุน การให้การศึกษาสายสามัญและวิชาชีพ การอบรมและพัฒนาจิตใจ การบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังแบบชุมชนบำบัด โดยแบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

2.1 ฝ่ายทัณฑปฏิบัติ

2.2 ฝ่ายจำแนกลักษณะและคุมประพฤติ

2.3 ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ

3. ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง

ดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนและ ดำเนินการจัดสวัสดิการและการให้การสงเคราะห์ผู้ต้องขัง การจัดเลี้ยงอาหารผู้ต้องขัง เงินฝากผู้ต้องขัง การเยี่ยมญาติ ร้านค้าสงเคราะห์ นันทนาการ การขอความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ ในการช่วยเหลือผู้ต้องขัง โดยแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ

3.1 ฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง

3.2 ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ต้องขัง

4. ฝ่ายบริหารทั่วไป

ดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ การเงิน การบัญชี การพัสดุ อาคารสถานที่ ยานพาหนะ การบริหารงานบุคคล งานเลขานุการ รวมทั้งที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

5. กลุ่มงานให้คำปรึกษาและพัฒนาผู้ต้องขังคดีอาชญากรรม

ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ พัฒนาระบบ รูปแบบ มาตรการ หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีอาชญากรรม ให้ถูกต้องตามหลักทฤษฎีและเป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งติดตามผลประเมินผล และให้คำแนะนำแก่ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. สถานพยาบาล

ดำเนินการเกี่ยวกับการบำบัดรักษาขั้นต้นแก่ผู้ต้องขัง ดูแลควบคุมและดำเนินงานอนามัย อาชีวบำบัด สุขาภิบาลทัณฑสถาน และสิ่งแวดล้อมในทัณฑสถาน ให้คำแนะนำแก่ผู้บริหารในการส่งผู้ต้องขังออกไปรักษาตัวนอกทัณฑสถาน

อาคารสถานที่

1. อาคารที่ทำการ
2. แคน 1 – 8 และแคนสถานพยาบาล

โดยแต่ละแคนจะมีกำแพงหรือรั้วกันเป็นอาณาบริเวณของตนเอง ประกอบด้วย เรือนนอน 2 ชั้น ชั้นบนเป็นห้องนอน 10 ห้อง ชั้นล่างเป็น โรงอาหาร ที่ทำงานและพักผ่อนของผู้ต้องขัง ห้องทำงาน เจ้าหน้าที่ ห้องเวรยาม อ่างอาบน้ำ ส้วม ราวตากผ้า นอกจากนี้บางแคนจะมาสถานที่พิเศษออกไปดังนี้

2.1 แคนพยาบาลมีห้องพยาบาลห้องคนป่วย โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ชั่วคราว ห้องสอนคอมพิวเตอร์

2.2 แคน 1 มีห้องชุมชนบำบัด

2.3 แคน 3 มีห้องจำแนกผู้ต้องขัง

2.4 แคน 7 มีโรงงานเฟอร์นิเจอร์

2.5 แคน 8 มีโรงงานโลหะ โรงงานขนมปัง ห้องชุมชนบำบัด

3. แคนสุทกรรม

4. ร้านค้าสงเคราะห์

5. ห้องเยี่ยมญาติ

6. ศาลาพักผ่อน

7. ที่ทำการฝ่ายปกครอง 1 – 2

8. ห้องทนายความ ห้องพนักงานสอบสวน ห้องเจ้าหน้าที่สถานทูต

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

เป็นวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล โดยการวิเคราะห์ถึงสาเหตุการกระทำผิด การวางแผน การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย อายุ ภูมิหลัง กำหนดโทษ ซึ่งในการจำแนก ลักษณะผู้ต้องขัง จะมีคณะกรรมการจำแนกผู้ต้องขัง ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุมกันทุกสัปดาห์ เพื่อร่วมพิจารณาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแต่ละรายในเรื่องเกี่ยวกับผู้ต้องขังผู้นั้นควรที่จะถูกควบคุมอยู่ในแดนใด ความเข้มงวดในการควบคุมนักโทษผู้นั้น การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพการรักษาพยาบาล แผนการศึกษา การฝึกวิชาชีพ การอบรมและพัฒนาจิตใจ รวมทั้งการให้การสงเคราะห์

การให้การศึกษา

ทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง ได้จัดการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาผู้ใหญ่ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดตั้งโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ ชื่อว่า โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่บางเขน เปิดสอนทั้งสายสามัญ สายวิชาชีพและธรรมศึกษา นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เรียนชั้นอุดมศึกษากับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชาด้วย ปัจจุบันทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง ได้ให้การศึกษอบรรณแก่ผู้ต้องขังแบ่งได้ ดังนี้

สายสามัญ

1. การศึกษาระดับพื้นฐาน (ผู้ไม่รู้หนังสือ)
2. การศึกษาระดับประถมศึกษา
3. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
4. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
5. การศึกษาระดับอุดมศึกษา (มสธ.)

สายวิชาชีพ

1. ช่างเชื่อมโลหะ
2. ช่างตัดผมชาย
3. ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า
4. ช่างไฟฟ้า
5. ช่างเฟอร์นิเจอร์
6. ช่างแกะสลักไม้
7. ทำขนมปัง

ธรรมศึกษา

1. ธรรมศึกษาชั้นตรี
2. ธรรมศึกษาชั้นโท
3. ธรรมศึกษาชั้นเอก

การอบรมพัฒนาจิตใจ

1. อบรมจิตภาวนา
2. อบรมผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ
3. นิมนต์พระสงฆ์แสดงธรรม
4. คณะมิชชันนารีเข้าสอนศาสนา
5. เชิญวิทยากรภายนอกอบรมผู้ต้องขัง

การรักษาพยาบาล

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง มีสถานพยาบาล ซึ่งมีหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลผู้ต้องขังป่วย สามารถรองรับผู้ต้องขังป่วยได้ 60 เตียง มีแพทย์จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่พยาบาล 8 คน เวลาทำการตรวจผู้ต้องขังป่วย หากจำเป็นทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง จะส่งตัวไปรักษาที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง โรงพยาบาลราชทัณฑ์ หรือโรงพยาบาลอื่น ๆ ภายนอกตามความเห็นแพทย์ นอกจากนี้ยังดูแลในด้าน

- การตรวจสุขภาพอนามัยผู้ต้องขังแรกรับใหม่ทุกคน
- การตรวจปัสสาวะเพื่อตรวจหาสารเสพติด
- การตรวจสุขภาพิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม
- การอบรมให้ความรู้และให้คำแนะนำแก่ผู้ต้องขังเกี่ยวกับพยาบาลเบื้องต้น โรคติดต่อ โรคเอดส์ โรคผิวหนัง เป็นต้น
- โรคที่พบบ่อย คือ วัณโรค โรคกระเพาะอาหารอักเสบ ตับอักเสบ อีสุกอีใส โรคผิวหนัง เป็นต้น

การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด

กรมราชทัณฑ์ ได้โอน อนุมัติให้ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2535 เพื่อเป็นต้นแบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในรูปแบบชุมชนบำบัดของกรมราชทัณฑ์ โดยทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางได้จัดตั้ง บ้านร่วมใจ เป็นสถานที่นำวิธีการชุมชนบำบัดมาทดลองปฏิบัติและขยายผลไปยังเรือนจำและทัณฑสถานต่าง ๆ รวมทั้งเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน และฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านชุมชนบำบัดของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศอีกด้วย ชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) หรือ T.C. เป็นวิธีการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคล ที่เน้นการช่วยเหลือตนเองด้วยการมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อใช้พลังกลุ่มในการเปลี่ยนแปลงตนเอง การเรียนรู้แก้ไขปัญหาและการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีทัศนคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต อันนำไปสู่การละเลิกใช้ยาเสพติดได้ในที่สุดผลของการริเริ่มนำวิธีการชุมชนบำบัดมาใช้ แสดงให้เห็นว่าวิธีการนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้ต้องขังในทัณฑสถานได้เป็นอย่างดี เป็นวิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ เพียงมีอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์บ้าง มีเจ้าหน้าที่ผ่านการอบรมก็สามารถดำเนินการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การแยกผู้ต้องขังเสพและจำหน่าย

โดยที่ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ที่ต้องโทษคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีทั้งผู้เสพและผู้จำหน่าย ดังนั้นเพื่อมิให้ผู้ต้องขังเหล่านี้ได้อยู่ปะปนกัน อันจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง จึงได้ดำเนินการแยกขังระหว่างผู้ต้องขังพฤติกรรมเสพและจำหน่ายออกจากกัน โดยมีแดนเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังคดีจำหน่าย คือ แดน 4 และแดน 5

การจัดตั้งแดนแรกรับ

ทัณฑสถานได้จัดตั้งแดนแรกรับขึ้น เพื่อรองรับผู้ต้องขังที่เข้าใหม่ไว้แยกผู้ต้องขังทั่วไป โดยผู้ต้องขังที่เข้าใหม่จะอยู่ที่แดนนี้นานประมาณ 1 – 2 สัปดาห์ ในระหว่างนี้มีกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การปฐมนิเทศ การตรวจร่างกายเพื่อรักษาพยาบาล การจัดทำทะเบียนประวัติ การให้คำปรึกษาแนะนำ กฎระเบียบต่างๆ การออกกำลังกาย เนื่องจากผู้ต้องขังที่ถูกส่งตัวมาคุมขังจะเป็นผู้ต้องขังคดีอาชญากรรม จึงมีอาการเสียนยาปรากฏอยู่ ช่วงนี้จึงเป็นช่วงการให้เลิกยาโดยวิธีการหักดิบ ซึ่งต้องให้การดูแลอย่างใกล้ชิด

การเตรียมการก่อนปล่อย

ทัณฑสถานได้จัดทำโครงการเตรียมการก่อนปล่อย เพื่อเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องขังที่ต้องโทษอยู่ในทัณฑสถานมาระยะหนึ่งตามกำหนดโทษ ได้มีความพร้อมในการกลับไปใช้ชีวิตในสังคมอีกครั้งหนึ่ง โดยริเริ่มจัดตั้งแดนเตรียมการปล่อย เพื่อรองรับผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษ ภายใน 1 – 2 เดือน มาคุมขังและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ อาทิ การให้คำปรึกษาแนะนำการติดต่อญาติให้ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น การเตรียมเรื่องเอกสารสำคัญให้ การประสานหน่วยภายนอกให้การสงเคราะห์และติดต่อช่วยเหลือด้านอาชีพ เป็นต้น

การปล่อยผู้ต้องขังพ้นโทษ

ผู้ต้องขังที่จะได้รับการปลดปล่อยจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง มี 3 กรณี กรณีแรก คือ ต้องโทษจนครบตามคำพิพากษา กรณีที่สอง คือ ต้องโทษจำคุก หรือพักการลงโทษออกไปคุมประพฤติ นอกทัณฑสถาน ส่วนกรณีที่สาม คือ การได้รับพระราชทานอภัยโทษ

ผนวก ข.

แบบสอบถาม (สำหรับเจ้าหน้าที่)

คำชี้แจง โปรดให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพการจ้ดรูปแบบการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง เพื่อผู้ศึกษาจะได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ต่อไป

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อความในช่องที่เว้นปลายเปิดไว้ ตรงกับความเป็นจริงของท่านที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ท่านมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดใด
จังหวัด.....
2. เพศ
 1. () ชาย
 2. () หญิง
3. อายุ
 1. () 18 – 25 ปี
 2. () 26 – 30 ปี
 3. () 31 – 35 ปี
 4. () 36 – 40 ปี
 5. () 41 ปีขึ้นไป
4. วุฒิการศึกษาของท่าน
 1. () ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 2. () อนุปริญญา
 3. () ปริญญาตรี
 4. () สูงกว่าปริญญาตรี
 5. () อื่นๆ โปรดระบุ.....
5. ท่านทำงานที่เรือนจำแห่งนี้เป็นเวลากี่ปี
 1. () 1 – 5 ปี
 2. () 6 – 10 ปี
 3. () 11 – 15 ปี
 4. () 16 – 20 ปี
 5. () มากกว่า 20 ปี
6. ท่านเคยอบรมเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขังหรือไม่
 1. () ไม่เคย
 2. () เคย จำนวน.....ครั้ง
 3. หน่วยงานที่จัดการฝึกอบรม.....
7. ปัจจุบันท่านอยู่ในตำแหน่ง.....ระดับ.....
8. อัตราเงินเดือน
 1. () 4,100 – 5,000 บาท
 2. () 5,100 – 7,000 บาท
 3. () 7,100 – 9,000 บาท
 4. () 9,100 – 11,000 บาท
 5. () มากกว่า 11,000 บาท

ตอนที่ 2 การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง

เจ้าพนักงานเรือนจำที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง โดยให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง	ใช่	ไม่ใช่
การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง		
9. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาในการฝึกวิชาชีพ รายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพื่อการวางแผนปฏิบัติทุกวัน		
10. ฝ่ายจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นฝ่ายคัดเลือกผู้ต้องขังจากทะเบียนประวัติก่อนส่งเข้าฝึกวิชาชีพ		
11. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังสามารถเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายของกรมราชทัณฑ์		
12. การจัดการฝึกวิชาชีพสามารถเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง		
13. มีการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรสำหรับการฝึกวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้ต้องขัง		
การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง		
14. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง		
15. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เน้นสถานที่ใช้ในการฝึกเป็นหลัก		
16. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เน้นให้เขามีความรู้เฉพาะด้าน		
17. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เน้นให้เขาใช้เครื่องมืออย่างปลอดภัย		
18. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง ต้องเน้นให้นำไปประกอบอาชีพได้		
19. การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง กำหนดเนื้อหาของทฤษฎีและปฏิบัติในสัดส่วนที่เท่ากัน		
20. การเรียนการสอนทางด้านทฤษฎี โดยการแจกเอกสารตำราให้ศึกษาและอธิบายเพิ่มเติม		

การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง	ใช่	ไม่ใช่
21. การสอนในภาคปฏิบัติโดยการอธิบายขั้นตอนการทำงานแต่ละอย่างก่อนลงมือการปฏิบัติจริง		
22. ก่อนลงมือปฏิบัติจริง ผู้ที่ไม่เคยผ่านการทำงานเกี่ยวข้องกับวิชาชีพที่เข้ารับการฝึกจะได้ดูขั้นตอนการปฏิบัติจากวิดีโอทัศน์ก่อนการปฏิบัติงานจริง		
การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพ		
23. สื่อการสอนวิชาชีพที่ใช้ในภาคทฤษฎีมีความเหมาะสมและเพียงพอ		
24. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติมีความเหมาะสมและเพียงพอ		
25. สื่อการสอนวิชาชีพที่ใช้ในภาคทฤษฎีที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีประสิทธิภาพและทันสมัย		
26. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติมีประสิทธิภาพและทันสมัย		
20. การเรียนการสอนทางด้านทฤษฎี โดยการแจกเอกสารตำราให้ศึกษาและอธิบายเพิ่มเติม		
27. ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีงบประมาณสนับสนุนในการจัดหาสื่อและวัสดุที่นำมาใช้ในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังอย่างเพียงพอ		
28. การจัดหาสื่อจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับฝึกวิชาชีพทัณฑ์สถานได้จัดให้เจ้าหน้าที่โรงงานเป็นผู้ดำเนินการ		
29. สื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับการฝึกวิชาชีพที่มีอยู่ในปัจจุบันทางทัณฑ์สถานเป็นผู้จัดหาเองจากรายได้ของการฝึกวิชาชีพ		
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างฝึกวิชาชีพ		
30. ก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนผู้ต้องขังได้รับการอบรมทางคุณธรรมของศาสนา		
31. การฝึกวิชาชีพที่เรือนจำดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ท่านเห็นว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงแนวการฝึก		
32. ท่านเห็นด้วยต่อแนวคิดที่จะให้เอกชนเข้ามาบริหารการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง		

การปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง	ใช่	ไม่ใช่
33. ท่านได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ		
34. ท่านได้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานในทัณฑสถานเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ		
35. ท่านได้ทำหน้าที่ควบคุมพัสดุที่ใช้ฝึกวิชาชีพในโรงงานด้วยตนเอง		
36. การควบคุมผู้ต้องขังระหว่างฝึกวิชาชีพ ต้องรักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด		
37. การมอบหมายให้ผู้ต้องขังฝึกงานต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมกันด้านร่างกายของผู้ต้องขัง		
38 การมอบหมายให้ผู้ต้องขังฝึกงานต้องคำนึงถึงความสามารถด้านร่างกายของผู้ต้องขัง		

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางของเจ้าหน้าที่

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางของเจ้าหน้าที่

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง เพื่อให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

ผนวก ก.

แบบสอบถาม (สำหรับผู้ต้องขัง)

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น คำตอบของท่านจะเป็นความลับและไม่มีผลร้ายใดๆ ต่อตัวท่าน ให้ตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงหรือความรู้สึกของท่าน กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อความในช่องที่เว้นปลายเปิดไว้ ตรงกับความ เป็นจริงของ ท่านที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ท่านมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดใด

จังหวัด.....

2. อายุ

1. () 18 – 25 ปี 2. () 26 – 30 ปี 3. () 31 – 35 ปี

4. () 36 – 40 ปี 5. () 41 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษาของท่าน

1. () ไม่ได้รับการศึกษา 2. () ประถมศึกษา 3. () มัธยมศึกษา

4. () ปริญญาตรี 5. () อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. สถานภาพการสมรส

1. () โสด 2. () สมรส/อยู่ด้วยกัน

3. () หย่าร้าง/หม้าย 4. () แยกกันอยู่

5. อาชีพเดิมก่อนต้องโทษ

1. () เกษตรกรรม 2. () ลูกจ้างเอกชน 3. () รับจ้างทั่วไป

4. () ค้าขายและธุรกิจส่วนตัว 5. () รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ

6. () นักศึกษา 7. () อื่นๆ.....

6. รายได้ก่อนต้องโทษ

1. () ไม่มีรายได้ 2. () ต่ำกว่า 5,000 บาท 3. () 5,001 – 10,000 บาท

4. () 10,001 – 15,000 บาท 5. () 15,001 บาท ขึ้นไป

7. จำนวนบุตร คน

8. จำนวนบุคคลที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูจำนวน คน

มีใครบ้าง (โปรดระบุ).....

9. ความสามารถพิเศษของท่าน (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการฝึกวิชาชีพในทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง

ความพึงพอใจของผู้ต้องขัง	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านการฝึก			
10. การฝึกวิชาชีพที่ทัศนสถานจัดให้ตรงกับความต้องการของท่าน			
11. วิชาชีพที่ทัศนสถานจัดให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ			
12. วิชาชีพที่ทัศนสถานจัดให้ท่านสอดคล้องกับความต้องการของตลาด			
13. วิชาชีพที่ทัศนสถานจัดให้สามารถช่วยให้ท่านใช้ชีวิตในทัศนสถานอย่างมีคุณค่า			
14. การฝึกวิชาชีพที่ทัศนสถานจัดให้สามารถช่วยให้ท่านใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์			
15. การฝึกวิชาชีพที่ทัศนสถานจัดให้ทำให้ท่านลดความตึงเครียดและมีความสุข			
16. การฝึกวิชาชีพที่ทัศนสถานจัดให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มเพื่อนผู้ต้องขัง			
ด้านเจ้าหน้าที่			
17. เจ้าหน้าที่ที่มีการเตรียมความพร้อมในการฝึกวิชาชีพของท่าน			
18. เจ้าหน้าที่ให้ความเอาใจใส่การฝึกวิชาชีพของท่าน			
19. เจ้าหน้าที่ติดตามดูแลการฝึกวิชาชีพของท่าน			
20. เจ้าหน้าที่สามารถแนะนำปรึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับในวิชาชีพที่จัดฝึก			
21. เจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวดในการควบคุมการฝึกวิชาชีพทำให้ท่านไม่รู้สึกอึดอัด			
22. เจ้าหน้าที่สามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาได้เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ			
23. เจ้าหน้าที่ถามความต้องการก่อนที่จะจัดฝึกวิชาชีพ			

ความพึงพอใจของผู้ต้องขัง	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านสถานที่			
24. ขนาดของโรงงานฝึกวิชาชีพมีความเหมาะสม			
25. แสงสว่างในโรงงานฝึกวิชาชีพเพียงพอ			
ด้านวัสดุอุปกรณ์			
26. ทักษะสถานได้จัดให้มีอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยในการฝึกวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ			
27. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีครบถ้วนเพียงพอ			
28. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพมีความทันสมัย			

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อแนวทางการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหน้าข้อที่ท่านเลือกหรือเติมข้อความในช่องว่างตาม
ความเป็นจริง

29. ท่านคิดว่าการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

- แยกออกจากสถานที่คุมขัง หรือเรือนนอน
- ใช้พื้นที่ในเรือนนอนเป็นที่ฝึกวิชาชีพ
- อื่นๆ.....

30. ท่านคิดว่าอุปกรณ์การฝึกวิชาชีพควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนา

- ไม่ควร
- ควร (โปรดระบุ).....

31. ท่านคิดว่าครูผู้ฝึกสอนวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานควรมีลักษณะอย่างไร

- สามารถทำงานอื่น และสอนวิชาชีพให้ผู้ต้องขังด้วย
- ควรทำหน้าที่สอนวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังอย่างเดียว
- อื่นๆ.....

32. ท่านคิดว่า ทัณฑสถานที่ท่านถูกคุมขังอยู่ จำเป็นต้องมีการดำเนินการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหรือไม่

- จำเป็น ไม่จำเป็น

เพราะ

33. ท่านคิดว่าการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานที่ท่านถูกคุมขังอยู่ควรจัดให้ดำเนินการต่อไปหรือไม่

- ควร ไม่ควร

เพราะ.....

ตอนที่ 4 โปรดระบุปัญหาอุปสรรคที่ท่านพบในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการตอบแบบสอบถามทุกข้อ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นางสาวสุชาดา เทียมธรรม
วัน เดือน ปีเกิด	29 มกราคม 2526
ที่อยู่	หมู่บ้านสมบัตินุรี 114/260 หมู่ 13 ตำบลบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	ศิลปคำนวณ โรงเรียนศรีราชาสมุทร จังหวัดสมุทรสงคราม
พ.ศ. 2544	ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เข้าศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิต สาขาการบริหารสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปี พ.ศ. 2548
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2549	นักบริหารงานยุติธรรม สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสมุทรปราการ ถนนสุขุมวิท ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานในปัจจุบัน	
พ.ศ. 2549 – ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ถนนดินแดง เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร